

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Heli Maaret Ijäs ja Susanna Katri Annastiina Repola

PÄIHDEVALISTUSDRAAMARATA

Draama ennaltaehkäisevän päihdetyön

keinona

Sosiaali- ja terveysala
2009

ALKUSANAT

Opinnäytetyömme Päihdevalistusdraamarata – Draama ennaltaehkäisevän päihdetyön keinona on tehty Vaasan ammattikorkeakoulussa vuonna 2009. Haluamme kiittää yhteistyöstä Vaasan Setlementti yhdistystä ja Setlementti Vestiksen toiminnanohjaajaa. Lisäksi haluamme kiittää Vöyrinkaupungin yläkoulun rehtoria, terveystiedon opettajaa sekä kaikkia kyselyyn vastanneita seitsemäsluokkalaisia nuoria.

Kiitämme opinnäytetyömme ohjaajaa Hans Frantzia. Haluamme osoittaa erityiskiitokset tutkimustulosten analysointivaiheessa meitä auttaneille Ahti Nymanille ja Virpi Elomaaalle. Lisäksi haluamme kiittää toisiamme sujuvasta yhteistyöstä ja antoisasta opinnäytetyöprojektista.

Vaasassa 30.10.2009

Heli Ijäs

Susanna Repola

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Heli Ijäs ja Susanna Repola
Opinnäytetyön nimi	Päihdevalistusdraamarata – Draama ennaltaehkäisevän päihdetyön keinona
Vuosi	2009
Kieli	suomi
Sivumäärä	64 + 6 liitettä
Ohjaaja	Hans Frantz

Opinnäytetyön ensisijaisina tavoitteina on ollut selvittää päihdevalistusdraamaradan vaikuttavuutta, tutkimuksen kohderyhmään kuuluvien nuorten päihdekäyttäytymistä ja heidän ajatuksiaan saamastaan päihdevalistuksesta.

Opinnäytetyön tutkimusmenetelminä on käytetty kyselylomaketta ja haastattelua. Kyselylomake koostui 21 kysymyksestä, jotka olivat sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia. Kyselylomakkeeseen on vastannut 135 Vöyrinkaupungin yläkoulun seitsemäsluokkalaista. Näistä nuorista 83 oli osallistunut syksyllä 2007 järjestettyyn päihdevalistusdraamarataan. Päihdevalistusdraamaradan toteutuksen taustoja on selvitetty haastattelemalla Setlementti Vestiksen toiminnanohjaajaa.

Tutkimus on ollut pääasiallisesti kvantitatiivinen. Kvantitatiivisen aineiston analyysissä on käytetty SPSS-ohjelmaa. Kyselylomakkeen avointen kysymysten vastausten analyysissä on käytetty aineiston tyypittelyä ja kvantifiointia.

Tutkimustulosten pohjalta voidaan todeta päihteiden kuuluvan ainakin osittain seitsemännellä luokalla olevien nuorten elämään. Tutkimustuloksista käy ilmi, että kyselyyn vastanneet nuoret kokevat saaneensa päihdevalistusta ja nuoret pitävät päihdevalistusdraamarataa hyödyllisenä päihdevalistusmuotona.

Asiasanat	Päihdevalistusdraamarata, sosiaalinen innostaminen, draama, päihteet, ennaltaehkäisevä päihdetyö

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Sosiaalialan koulutusohjelma

ABSTRACT

Author	Heli Ijäs and Susanna Repola
Title	Drama as a Substance Abuse Prevention Tool
Year	2009
Language	Finnish
Pages	64 + 6 Appendices
Name of Supervisor	Hans Frantz

The purpose of this bachelor's thesis has been to find out what the influence of drama as a substance abuse prevention tool is. A further purpose was to study the substance abuse of adolescents and also their thoughts about the drama education.

The methods used have been a questionnaire and an interview. The questionnaire had 21 questions, both quantitative and qualitative. The questionnaire was answered by 135 7th graders in Vöyrinkaupungin junior high school. Of these 135 7th graders 83 had participated in drama-based education in substance abuse prevention in autumn 2007. An instructor from Settlement association was also interviewed about the backgrounds.

The study was mainly quantitative. The quantitative material was analyzed with SPSS-programme. The answers to open ended questions were analyzed by classifying and quantifying the material.

Based on the research results it can be said that intoxicants belong at least partly in the 7th graders ' lives. The results also show that the respondents have received education in substance abuse prevention and felt that drama-based education was a useful tool in preventive work.

Keywords Drama-based education in substance abuse prevention, Social stimulation, Drama, Intoxicants, Substance abuse prevention

SISÄLLYS

ALKUSANAT	1
TIIVISTELMÄ	2
ABSTRACT	3
LIITELUETTELO	7
1 JOHDANTO	8
2 NUORUUS JA PÄIHTEET	9
2.1 Nuoruus	9
2.2 Pähteet	9
2.3 Nuoret ja pähteiden käyttö	9
2.3.1 Nuorten pähteiden käyttö tilastojen mukaan	10
2.3.2 Päihdebarometri 2009 tuloksia	10
2.4 Nuoret ja päihderippuvuus	11
3 PÄIHDEVALISTUSDRAAMARATA	13
3.1 Päihdevalistusdraamarata lyhyesti	13
3.2 Päihdevalistusdraamaradan taustaa	13
3.3 Päihdevalistusdraamaradan sisältö ja toteutus vuonna 2007	14
3.4 Päihdevalistusdraamaradan tavoitteet	15
4 ENNALTAEHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ	16
4.1 Ennaltaehkäisevän päihdetyön määritelmä	16
4.1.1 Ennaltaehkäisevän päihdetyön tehtävät	16
4.1.2 Ennaltaehkäisevän päihdetyön tasot	17
4.2 Ennaltaehkäisevä päihdetyö Vaasassa	18
5 MONIAMMATILLINEN PÄIHDETYÖ	19
5.1 Koulun rooli ennaltaehkäisevässä päihdetyössä	19
5.2 Ulkopuolinen taho päihdevalistuksen järjestäjänä	19
5.3 Verkostoyhteistyö ennaltaehkäisevässä päihdetyössä	20
6 SOSIOKULTTUURINEN INNOSTAMINEN	23
6.1 Innostamisen kylmä ja kuuma maailma	24
7 DRAAMA	26
7.1 Draama ja teatteri	26

7.2	Teatteri mukana kasvatuksessa	26
7.3	Draamakasvatus	27
7.4	Draaman muutos- ja oppimispotentiaali	28
7.4.1	Draama ja tunteet	29
7.4.2	Draaman maailmat	29
8	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	31
8.1	Aiheen valinta	31
8.2	Tutkimusjoukon kuvaus.....	31
8.3	Tutkimusmenetelmät.....	32
8.4	Tutkimuksen luotettavuus.....	32
9	KYSELY	34
9.1	Kyselyn A-osio; nuorten päihdekäyttäytyminen	34
9.1.1	Tupakointi	35
9.1.2	Alkoholin käyttö	35
9.1.3	Muut päihteet	36
9.1.4	Päihdekokeilut.....	36
9.2	Kyselyn B-osio; päihdevalistusdraamarataan osallistuneet.....	38
9.2.1	Muistikuvat päihdevalistusdraamaradasta	38
9.2.2	Mieleenpainuvimmat osiot päihdevalistusdraamaradassa	40
9.2.3	Keskustelut päihdevalistusdraamaradasta	42
9.2.4	Päihdevalistusraamaradan vaikuttavuus.....	43
9.2.5	Sopiva ikä päihdevalistusdraamaradan kiertämiseen.....	44
9.2.6	Päihdevalistusdraamaradan hyviä puolia	45
9.2.7	Päihdevalistusdraamaradan huonoja puolia	46
9.3	Kyselyn C-osio; nuorten mielipiteitä päihdevalistuksesta.....	47
9.3.1	Päihdevalistus.....	47
9.3.2	Auttavat tahot nuorten kohdatessa ongelmia	48
9.3.3	Nuorten mielipiteet saamastaan päihdevalistuksesta	48
9.3.4	Hyödyllinen päihdevalistusmuoto.....	49
9.3.5	Hyödyllinen ikäkausi päihdevalistuksen aloittamiselle	50
10	JOHTOPÄÄTÖKSET	52
11	POHDINTA.....	57

LÄHTEET.....	61

LIITELUETTELO

LIITE 1 Tutkimuslupa-anomus

LIITE 2 Tutkimuslupa/ Vaasan Setlementtiyhdistys ry

LIITE 3 Tutkimuslupa-anomus

LIITE 4 Tutkimuslupa/ Vöyrinkaupungin koulu

LIITE 5 Kyselylomake

LIITE 6 Haastattelurunko

1 JOHDANTO

Nuorten käsitykset päihteiden käyttöä kohtaan voivat muuttua heidän siirtyessään alakoulusta yläkouluun. Tämän siirtymävaiheen aikana nuori usein miettii omaa suhtautumistaan päihteitä kohtaan. Päihdevalistusmuotoja on erilaisia ja niillä pyritään vaikuttamaan nuorten päihdekäyttäytymiseen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Päihdevalistusdraamarata on päihdevalistusmuoto, jossa käytetään draamaa ennaltaehkäisevän päihdetyön keinona. Päihdevalistusdraamaradan tavoitteena on herätellä nuoria pohtimaan omaa suhtautumistaan päihteisiin liittyen sekä konkreettisesti näyttää draaman keinoin päihteiden käyttöön liittyviä riskejä ja seurauksia.

Päihdevalistusdraamarata on järjestetty Vaasassa kolme kertaa Setlementti Vestiksen koordinoimana. Viimeinen päihdevalistusdraamarata on toteutettu vuonna 2007 Länsimetsän koululla, jolloin siihen osallistui 320 kuudes- ja seitsemäsluokkalaista. Hankkeen toteuttamiseen viime vuosina on osallistunut useita yhteistyökumppaneita. Yhtenä yhteistyökumppanina on ollut Vaasan ammattikorkeakoulu, ja erityisesti sosionomiopiskelijat. Syksyllä 2007 sosionomiopiskelijat osallistuivat päihdevalistusdraamaradan suunnittelemiseen ja toteuttamiseen.

Tällä opinnäytetyöllä on haluttu selvittää, onko päihdevalistusdraamarata vaikuttanut nuorten suhtautumiseen päihteiden käyttöön liittyen sekä kartoittaa nuorten päihdekäyttäytymistä yleisesti. Opinnäytetyön teoriapohjassa on perehdytty nuoriin päihteiden käyttäjinä, ennaltaehkäisevään ja moniammatilliseen päihdetyöhön, sosiokulttuuriseen innostamiseen sekä draamakasvatukseen. Pääasiallisena tutkimusmenetelmänä on käytetty kyselyä, joka sisälsi sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia kysymyksiä. Tutkimustulosten pohjalta on arvioitu päihdevalistusdraamaradan kehittämismahdollisuuksia sekä jatkonäkymiä.

2 NUORUUS JA PÄIHTEET

2.1 Nuoruus

Siirtymävaihetta lapsuudesta aikuisuuteen kutsutaan nuoruudeksi. Nuoruuteen kuuluu omat kehitystehtävänsä. Nämä kehitystehtävät rakentuvat yhteiskunnan asettamista sosiaalisista ja normatiivisista odotuksista ja rooleista. Nykyään nuoruutta ei voida määritellä tiettyyn ajanjaksoon. (Lyytinen & Korhonen 2001, 256-260.) Sukupuolten välillä on eroja, sillä yleensä puberteetti alkaa tytöillä hieman aiemmin kuin pojilla. Nuoruuden kehittyminen on kuitenkin hyvin yksilöllistä ja vaikuttaa yksilöihin muun muassa fyysisellä ja sosiaalisella tasolla hyvin eri tavoin. (Slater & Bremner 2004, 399.)

2.2 Päihteet

Päihteillä tarkoitetaan sekä laittomia että laillisia päihdyttäviä aineita laajassa merkityksessä. Kaikista kemiallisista aineista, jotka saavat aikaiseksi humalatilaa tai päihtymyksen tunteen, käytetään päihde- nimitystä. Suomessa päihteisiin luetaan alkoholi, tupakka, huumausaineet ja tekniset liuottimet. (Kylmänen 2005, 25.)

2.3 Nuoret ja päihteiden käyttö

Siirtyessään yläkouluun nuoren suhtautuminen päihteisiin voi usein muuttua. Asenne päihteitä kohtaan voi muuttua uteliaisuuden ja kokeilujen kautta myönteisemmäksi. Murrosiässä useimmat nuoret kokeilevat tupakkaa ja alkoholia. Osa nuorista voi kokeilla myös kannabista. Esimerkiksi tupakoinnin aloittamisen ja jatkamisen taustalla on useita syitä, kuten riippuvuusalttius, persoonallisuus ja elinympäristö. Etenkin nuorilla ryhmäpaine voi kuitenkin lisätä tupakoinnin kokeilua ja sosiaalisen riippuvuuden riskiä. Vaikka useimmille huumeiden käyttö jää kokeiluksi, niin osa jatkaa käyttöä ns. viihdekäyttönä ja osan käyttö voi muuttua ongelmakäytöksi ja riippuvuudeksi. (Lappalainen-Lehto, Romu & Taskinen 2007, 43, 66.)

Monet tekijät vaikuttavat siihen, ajautuuko nuori päihteiden ongelmakäyttäjäksi. Tärkeimmiksi tekijöiksi muodostuvat yleensä varhaiset elämäkokemukset, perheolosuhteet ja -siteet sekä vanhempien käyttäytyminen ja asenteet. Kokonaisuudessaan on vaikeaa ennustaa nuoren tulevaisuutta päihteiden käyttäjänä. Vaikka nuoret kokeilevat päihteitä jo hyvin nuorella iällä, päihteiden ongelmakäyttö alkaa yleensä vasta myöhemmällä iällä. (Advisory Council on the Misuse of Drugs 2006.)

2.3.1 Nuorten päihteiden käyttö tilastojen mukaan

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen erikoistutkijan Esa Österbergin artikkelin mukaan tyttöjen ja poikien juomiskäyttäytymisessä ei ole juurikaan eroa 14-16-ikävuoden välillä. Tyttöjen kerralla juomat määrät alittavat kuitenkin selvästi poikien kertamäärät. 2000-luvun alussa nuorten alkoholinkäytön ja humalahakuisen juomatavan yleistymisen näytti kääntyneen loivaan laskuun erityisesti nuorimpien ikäluokkien parissa. (Österberg 2006.)

Nuoret (15–24 -vuotiaat) ja nuoret aikuiset (25–34 -vuotiaat) ovat tyypillisimmät huumeiden käyttäjäryhmät. Koululaistutkimukset ovat kertoneet nuorten huumeiden käytön vähentymisestä. Muun muassa vuonna 2007 tehdyn ESPAD-tutkimuksen mukaan 15-16-vuotiailla pojilla kannabista kokeilleiden osuus laski kahdeksaan prosenttiin 12 prosentista vuoden 2003 jälkeen ja tytöillä 10 prosentista seitsemään prosenttiin. Suomen huumeitilanteen kehitys muistuttaa kansainvälisiä nuorisokulttuurin trendejä; huumeiden käytön lisääntyminen 1990-luvulla ja kasvun laantuminen nuorissa ikäryhmissä viime vuosien aikana. (Hakkarainen 2008.)

2.3.2 Päihdebarometri 2009 tuloksia

Terveyden edistämisen keskus ry julkaisee Päihdebarometrin joka toinen vuosi. Tutkimus käsittelee alkoholin ja huumeiden käyttöä sekä päihdepalveluja. Päihdebarometrin avulla halutaan tuoda esille kuntien ja järjestöjen edustajien näkemystä päihdetilanteesta ja päihdepalvelujen saatavuudesta. (Järvinen, Jokinen, Ketonen, Laari, Opari & Varamäki 2009.)

Vuoden 2009 Päihdebarometrin tulosten mukaan nuorten päihteiden käyttö aiheuttaa edelleen huolestuneisuutta kuntien ja järjestöjen keskuudessa. Alkoholi aiheuttaa heidän mukaansa eniten ongelmia kaikista päihteistä. Yleisesti nuorten päihteiden käyttö on kuitenkin vähentynyt, ja näin ollen kehityskulku on ollut positiivinen. Kuntien ja järjestöjen edustajat näkivät myönteistä kehitystä myös nuorten asenteissa päihteettömyyttä kohtaan. Vastaajista 42 % oli havainnut tällaisen myönteisen kehityssuunnan. Syynä näihin positiivisiin muutoksiin voidaan luultavasti pitää vanhempien tarkempaa huolenpitoa lapsistaan, erilaisten nuorisokulttuurien vaikutusta ja ehkä myös alkoholin hinnan korotusta. Kuitenkaan ei voida unohtaa, että samanaikaisesti on edelleen nuorisoryhmiä, joissa humalahakuisuus ja alkoholin käyttö on kasvussa. Selkeimmin Päihdebarometrin tuloksista nousi esille juuri huoli erityisesti nuorten päihteiden käytöstä. Kuntavastaajista 43 % ja järjestövastaajista kolmannes mainitsi tämän yhtenä alueensa vakavimmista ongelmista. (Järvinen ym. 2009.)

2.4 Nuoret ja päihderiippuvuus

Nuorilla riippuvuuden syntymiseen vaikuttaa paljolti päihteiden käyttöön liittyvät tilanteet. Yleensä kokeilut tapahtuvat kavereiden seurassa. Usein myös päihteiden käyttö antaa mahdollisuuden hauskanpitoon tai rohkeutta tehdä jotain uutta. Yleisin päihderiippuvuus nuorilla muodostuu tupakkatuotteisiin. Kyseinen riippuvuus on melko nopeasti muodostuva. Alkoholin säännöllinen käyttö kasvattaa nopeasti toleranssia ja käyttö saattaa muuttua haitalliseksi käytöksi vähitellen. (Kylmänen 2005, 23.)

Harva nuori kuitenkaan käyttää päihteitä niin että lääketieteellinen riippuvuustaso saavutetaan. Vaikka osa päihderiippuvuuskriteereistä täytyisikin, puuttuu nuorilta usein esimerkiksi vieroitusoireet. Kuitenkin tilanteeseen tulee puuttua heti, koska myöhemmin aikuisiässä nämä päihderiippuvuuskriteerit voivat täytyä. (Kylmänen 2005, 23.)

Kylmänen on jaotellut kirjassaan *Kun kaikki muutkin...*; Nuorten ehkäisevä päihdetyö nuorten päihteiden käytön seuraavalla tavalla:

1. Raittius
2. Kokeilukäyttö
3. Satunnainen käyttö
4. Varhainen haitallinen käyttö
5. Haitallinen käyttö
6. Päihderiippuvuus

Raittiudella tarkoitetaan kokonaan päihteiden käytöstä pidättäytymistä. Kokeilukäyttöön liittyy yleensä pääasiassa tupakan ja alkoholin kokeilu. Satunnainen käyttö on silloin tällöin tapahtuvaa päihteiden käyttöä eikä siihen kuulu vakituisen päihteiden käytön piirteitä. Varhainen haitallinen käyttö pitää sisällään jo vakiintunutta yhden tai useamman päihteen käyttöä. Tässä päihteiden käytön muodossa joitakin haitallisia seuraamuksia on alkanut tulla esille. Haitallinen käyttö puolestaan on jo säännöllistä päihteiden käyttöä ja usein haitalliset seuraukset näkyvät. (Kylmänen 2005, 23.)

3 PÄIHDEVALISTUSDRAAMARATA

3.1 Päihdevalistusdraamarata lyhyesti

Päihdevalistusdraamarata on hanke, jossa draamaa käyttäen halutaan tuoda esille päihteiden käytön haitat ja seuraukset. Päihdevalistusdraamarata on yksi tapa toteuttaa ehkäisevää päihdetyötä nuorten keskuudessa. Myöhemmin tekstissä käytämme päihdevalistusdraamaradasta lyhennettä draamarata.

3.2 Päihdevalistusdraamaradan taustaa

Draamarata on toteutettu Vaasassa kolme kertaa vuosina 2003, 2005 ja 2007. Hanke on toteutettu Setlementti Vestiksen koordinoimana yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa. (Lindholm 2009.) Ehkäisevä päihdetyö määritellään hankkeeksi, kun se on määräaikainen sekä tavoitteeltaan ja toteutukseltaan rajattu. Hanketta voidaan tehdä joko toimijan omarahoitteisena ja/tai erillisrahoituksella. Hankkeet voivat olla yhden toimijan tai useamman toimijan toteuttamia yhteistyöhankkeita. (THL 2009.)

Draamaradan alueellinen yhteistyöverkosto on vaihdellut jonkin verran vuosien varrella, mutta pääasiassa mukana ovat toimineet seuraavat tahot;

- Vaasan suomalainen seurakunta
- Vasa svenska församling
- Terveys ry
- Irti Huumeista ry
- nuorisotoimi
- nuorisoasema Klaara
- poliisi
- Vaasan kaupungin opetustoimi
- kouluterveydenhoitajat
- koulukuraattorit
- Vaasan sosiaalitoimi
- Novia yrkehögskolan

- Vaasan ammattikorkeakoulu

Hanketta on vuonna 2003 lähtenyt toteuttamaan Setlementti Vestiksen silloinen toiminnanohjaaja. Hän on saanut idean hankkeeseen toisella paikkakunnalla järjestetystä päihdevalistusdraamaradasta. Tämän pohjalta Setlementti Vestis on lähtenyt suunnittelemaan samankaltaista hanketta Vaasaan. (Lindholm 2009.)

3.3 Päihdevalistusdraamaradan sisältö ja toteutus vuonna 2007

Draamaradan toteutus perustuu ennaltaehkäisevään päihdevalistukseen ja draaman käyttöön valistuksen keinona. Vaasan ammattikorkeakoulun toisen vuosikurssin sosionomiopiskelijat olivat mukana vuoden 2007 draamaradan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kyseisenä vuonna draamaradan suunnittelu valmiiksi annetun sisältörungon pohjalta ja siinä näyttelemisen sisältyivät sosiaalialan opintoihin.

Draamarataan osallistui 320 kuudennen ja seitsemännen luokan oppilasta Gerbyn, Isolahden, Länsimetsän, Porvarinkadun ja Vöyrinkaupungin kouluista. Lisäksi draamaradan kiersivät 20 opettajaa ja 150 oppilaiden vanhempaa. Suomenkielisiä luokkia oli mukana 11 ja ruotsinkielisiä luokkia seitsemän. (Långsjö 2008, 6.)

Draamarata pitää sisällään tarinan ystävyksistä Marikasta ja Jennasta. Tarina kuvaa nuorten päihdekokeiluja ja niiden seurauksia. Tarina lähtee liikkeelle nuorten ensimmäisistä päihdekokeiluista päättyen pahimpaan mahdolliseen seuraukseen. Draamarata rakentui kymmenestä eri pisteestä;

- Äidit kaupan pihalla
- Tupakkahuone
- Kotibilehuone
- Huumebileet
- Poliisin kuulustelu
- Huumekiristysfilmi
- Terveystoimittajan huone
- Marikan huumekokeilu
- Hautajaiset

- Palaute-/purkuhuone

Oppilaat jaettiin pienryhmiin, jotka lähetettiin matkaan seitsemän minuutin välein. Toiminta-aika jokaisella draamaradan pisteellä oli seitsemän minuuttia, paitsi viimeisellä pisteellä palautehuoneessa, jossa aikaa oli neljätoista minuuttia. Kokonaisuudessaan draamaradan kiertäminen kesti noin tunnin ja 15 minuuttia. (Långsjö 2008, 9-10.)

3.4 Pähdevalistusdraamaradan tavoitteet

Draamaradan tavoitteena on tuoda esille päihteiden käytön haitat mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Tämän takia Settlementti Vestis on suunnannut draamaradan kuudes- ja seitsemäsluokkalaisille nuorille. Tavoitteena on ollut tavoittaa yläkouluun vasta siirtyneet ja siirtyvät oppilaat, joilla ei mahdollisesti vielä ole omakohtaisia kokemuksia päihteiden käytöstä. Tällöin nuoret ovat niin sanotusti muutosvaiheessa, johon kuuluu muun muassa uusien asioiden kokeileminen. (Lindholm 2009.)

Tavoitteena on vaikuttaa nuorten päihdekäyttämiseen tulevaisuudessa ja tuoda esille päihteidenkäytön vaarat. Tavoitteena on tehdä draamaradasta mahdollisimman herättelevä ja osallistava, jotta se jäisi paremmin nuorten mieleen. Draamaradalla halutaan tuoda esille myös nuorten omien valintojen seurauksia. Samalla halutaan rohkaista nuoria kieltäytymään päihteistä ja ehkäistä nuorten syrjäytymistä.

Vanhemmat on otettu mukaan kiertämään draamarataa, jotta saataisiin aikaiseksi keskustelua myös perheiden sisällä. Vanhemmille tarjottiin mahdollisuus kiertää draamarataa ennen kuin nuoret sen kiertävät. Näin ollen he pystyivät ilmaisemaan, jos he kokevat draamaradan olevan liian pelottava tai muuten sopimaton omalle lapselleen.

4 ENNALTAEHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ

4.1 Ennaltaehkävien päihdetyön määritelmä

Ennaltaehkävien päihdetyö on yleensä toimintaa, jolla pyritään vaikuttamaan päihteitä koskeviin tietoihin ja asenteisiin. Sen avulla pyritään ehkäisemään ja vähentämään päihteiden käyttöä vaikuttamalla myös niiden hintaan tai saatavuuteen. Ennaltaehkävällä päihdetyöllä halutaan myös vaikuttaa päihteiden käyttötapoihin sekä olosuhteisiin, jotka synnyttävät päihteiden ongelmakäyttöä. Ennaltaehkävien päihdetyötä voidaan pitää kokonaisuutena, mikä pitää sisällään objektiivista tiedonvälitystä, terveyttä suojaavia toimia, arvoihin ja normeihin keskittymistä sekä tietyille kohderyhmille suunnattuja laajoja hankkeita. Ennaltaehkävien päihdetyö vaatii selkeät kohteet ja tavoitteet. (Kylmänen 2005, 9.)

4.1.1 Ennaltaehkävien päihdetyön tehtävät

Kylmänen (2005, 11.) on määritellyt kirjassaan *Kun kaikki muutkin...: Nuorten ehkäisevien päihdetyö ehkäisevien päihdetyön tehtävät*.

1. Päihdeopetus, jonka ympäristönä on yleensä koulu tai nuorisotalo.
2. Päihteiden käytön haittoihin puuttuminen ja kontrollin lisääminen. Tämä vaatii yleensä moniammatillista yhteistyötä, johon halutaan myös nuorten vanhempien ja huoltajien osallistuvan.
3. Alkoholin tarjonnan ja käytön rajoittaminen vapaa-ajan tilaisuuksissa sekä erilaisissa tapahtumissa.
4. Alaikäisten alkoholijuomien saatavuuteen vaikuttaminen ja sen estäminen.
5. Julkisen alkoholin käytön seuraaminen ja kontrollointi.
6. Rattijuoppouden kontrollointi.
7. Vastuun kohdistaminen yksilö- ja paikallistasolle.

Koulun päihdeopetuksen lisäksi käytetään myös vaihtelevasti eri yhdistyksiä tai järjestöjä yhteistyökumppaneina. Draamarata voidaan määritellä koulun

päihdeopetuksen jatkeeksi. Sisällöltään se on enimmäkseen päihteiden käyttöön liittyvien haittojen korostamista.

4.1.2 Ennaltaehkäisevän päihdetyön tasot

Ennaltaehkäisevää päihdetyötä voidaan toteuttaa kolmella tasolla. Nämä tasot ovat primaari-, sekundaari- ja tertiääritasot. Primaaritason ennaltaehkäisevän päihdetyön tavoitteena on puuttua asiaan ennen terveystai muun ongelman syntymistä. Tehdään niin sanottu lyhytneuvonta eli interventio hyvissä ajoin. Esimerkkinä primaaritason päihdetyöstä on kotien ja koulujen kasvatustyö ja informaation jakaminen. Tällä tasolla yritetään vaikuttaa kohderyhmän käsityksiin sekä päihdekäyttämiseen. (Kylmänen 2005, 10-11.)

Sekundaaritason ehkäisevä päihdetyö kohdistuu johonkin tiettyyn ryhmään tai yksilöön, joka kuuluu päihteiden käytön riskiryhmään. Tämän tason tavoitteena on varhainen puuttuminen jo mahdollisesti alkaneeseen ongelman kehittymiseen. Nuorista puhuttaessa tällainen ongelma voi syntyä kokeiluista huumausaineiden parissa. Tertiääritason ehkäisevän päihdetyön kohteena ovat päihteiden ongelmakäyttäjät. Tällaisessa tilanteessa pyritään estämään ongelmakäyttämisen uusiutuminen tai päihteiden käytöstä johtuvan sairauden eteneminen. (Kylmänen 2005, 10-11.)

Draamaradassa ennaltaehkäisevä päihdetyö toimii sekä primaari- että sekundaaritasolla. Nuoret, jotka kävivät draamaradan läpi syksyllä 2007, olivat kuudes- ja seitsemäsluokkalaisia. Niille nuorille jotka eivät olleet tietoisia päihteiden käytöstä ja siihen liittyvistä vaaroista, draamarata oli primaaritason ennaltaehkäisevää päihdetyötä. Kokonaisuudessaan voitaisiin myös ajatella, että draamarata oli sekundaaritason ennaltaehkäisevää päihdetyötä. Nuoret ovat alakoulun ja yläkoulun välisessä siirtymisvaiheessa niin sanottua riskiryhmää päihteiden käytön aloittamisen osalta. Myös yläkoulun ensimmäinen luokka kuuluu tähän vaiheeseen. Draamarata on nimenomaan kohdistettu näille riskiryhmille.

4.2 Ennaltaehkäisevä päihdetyö Vaasassa

Vaasan kaupungin päihdeongelmien ennaltaehkäisyä toteutetaan sosiaali- ja terveystoimen-, varhaiskasvatus- ja opetustoimen, sekä vapaa-aikatoimen sektoreilla. Myös kolmannen sektorin toimijoilla on tärkeä rooli ennalta ehkäisevässä päihdetyössä, niiden ja viranomaistahon yhteistoiminnalla voidaan saada aikaan merkittäviä tuloksia. (Vaasan kaupungin päihdetyön palveluopas 2006, 8, 11.)

Vaasan kaupungissa on tehty viranomaistahojen ja kolmannen sektorin toimijoiden välistä yhteistyötä jo monia vuosia ala-asteikäisten lasten päihteiden käytön ennaltaehkäisyssä. Lapsille ja nuorille on järjestetty erilaisia tapahtumia ja teemaviikkoja, joissa on välitetty tietoa päihteiden käytön haittavaikutuksista ja seurauksista. Muun muassa vuonna 2007 järjestetty päihdevalistusdraamarata pidettiin valtakunnallisen ehkäisevän päihdetyön viikon aikana. Myös kouluterveydenhoitajilla ja koulukuraattoreilla on merkittävä rooli kouluilla tehtävässä ennaltaehkäisevässä päihdetyössä. (Vaasan kaupungin päihdetyön palveluopas 2006, 8, 11.)

5 MONIAMMATILLINEN PÄIHDETYÖ

5.1 Koulun rooli ennaltaehkäisevässä päihdetyössä

Päihteisiin liittyvät asiat ovat osa peruskoulun yleissivistävää koulutusta ja sen tulee koskettaa kaikkia. Koulun tehtävänä on huolehtia että nuori saa asiallista tietoa päihteistä ja vastauksia mieltä askarruttaviin kysymyksiin. Lisäksi koulun pitää huolehtia siitä että kaikilla nuorilla on turvallinen olo ja että nuoret kokevat että heidän mielipiteitään kunnioitetaan. Perinteisesti päihteisiin liittyviä asioita käsitellään terveystiedon yhteydessä tai terveystiedon opinnoissa ja ne ovat osa koulun opetussuunnitelmaa. Ennaltaehkäisevä päihdetyö ei kuitenkaan saisi olla muusta opetuksesta tai koulun toiminnasta irrallaan oleva kokonaisuus. Opetussuunnitelmassa voidaan huomioida alueelliset erityispiirteet ja muodostaa päihdekasvatuksen tavoitteet ja sisällöt sen mukaan. Oppilaiden omat käsitykset sekä kokemukset päihteisiin liittyen kannattaa ottaa huomioon opetusta suunnitellessa. Lisäksi tulisi huomioida mistä muualta ja millaista informaatiota nuoret saavat päihteisiin liittyen. (Irti Huumeista ry, Keskusrikospoliisi, Opetushallitus, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto & Stakes 2001, 130-131.)

Peruskoulun päihdetyön toteuttamista tukee ainakin kolme asiaa. Näitä ovat terveystiedon opetussuunnitelma, mahdollinen koulun päihdeohjelma sekä lainsäädäntö. Lopulta kuitenkin koulun yleinen asennoituminen päihdetyöhön määrittelee sen tehokkuuden. Ennaltaehkäisevä päihdetyö vaatii pitkäjännitteisyyttä ja sinnikkyyttä. (Kylmänen 2005, 44.) Koulu yhteistyössä tulisi keskustella millainen on nuorille välittyvä asenneilmapiiri sekä johdonmukaisuus päihdeettömyyden edistämiseksi. (Irti Huumeista ry. ym. 2001, 135.)

5.2 Ulkopuolinen taho päihdevalistuksen järjestäjänä

Usein ennaltaehkäisevää päihdevalistusta tarjoavat koulun lisäksi viranomaiset, järjestöt tai yksittäiset toimijat. Yhteistyö näiden tahojen kanssa on mahdollista ja usein myös toivottavaa. On kuitenkin muutamia periaatteita, joita koulun kannattaisi noudattaa kun toimii yhteistyössä muiden tahojen kanssa. Koulun tulee

säilyttää riippumattomuutensa. Täytyy muistaa, että koulun ensisijaisena tehtävänä on lasten kasvattajana toimiminen sekä puolueettoman tiedon tarjoaminen oppilaille. Näin ollen yhteistyö muiden tahojen kanssa ei saa olla toimintaa, joka on ristiriidassa koulun kasvatus- ja opetustehtävän kanssa. (Irti Huumeista ry. ym. 2001, 133-134.)

Lisäksi on otettava huomioon vanhempien mielipiteet kun suunnitellaan yhteistyötä muiden tahojen kanssa. Parhaiten hankkeet onnistuvat kun yhteistyötä tehdään kaikkien kolmen tahon eli vanhempien, koulun ja hankkeen järjestäjän kanssa. Koulun on arvioitava onko jonkin muun tahon tarjoama päihdevalistus sisällöltään koulun opetussuunnitelman mukainen. (Irti Huumeista ry. ym. 2001, 133-134.)

Päihdevalistusdraamarata on kokonaisuudessaan monen tahon yhteistyötä. Koulu on vahvasti mukana suunnittelemassa draamarataa ja voi vaikuttaa sen sisältöön. Lisäksi vanhemmille annetaan mahdollisuus kiertää draamarata läpi ennen oppilaiden kierroksia ja kertoa mielipiteensä sen sisällöstä.

5.3 Verkostoyhteistyö ennaltaehkäisevässä päihdetyössä

Verkostoyhteistyö on käsitteenä laaja ja sen osapuolet voivat määritellä termin monella tavalla. Pääasiallisesti voidaan puhua osapuolten tarpeesta ja halusta tarttua yhteiseen ongelmaan tai asiaan. Puhumis- ja vuorovaikutusverkosto voi muuttua tämän tarpeen myötä toimintaverkoksi, jossa otetaan yhteisiä ja uusia tehtäviä suoritettavakseen. Moniammatillinen verkostoyhteistyö voi onnistuessaan tuoda ennaltaehkäisevään päihdetyöhön lisää mahdollisuuksia ja voimavaroja. Moniammatillisuuden myötä ennaltaehkäisevää päihdetyötä voidaan tarkastella eri näkökulmista. Verkostoyhteistyö vaatii onnistuakseen seuraavia ominaisuuksia:

- resurssit
- tarve ja motivaatio
- täydentävyys
- yhteensopivuus

- toimintatavoista sopiminen
- vastavuoroisuus
- suunnitelmallisuus ja tavoitteellisuus
- sitoutuminen
- luottamus, avoimuus ja tasavertaisuus

Verkostoyhteistyö vaatii paljon resursseja. Yhteistyöhön tarvitaan osallistujilta aikaa ja voimavaroja. Tarve yhteistyölle ja motivaatio sen tekemiseen ovat myös tärkeitä edellytyksiä verkostoyhteistyön onnistumiselle. Alkumotivaationa osallisilla on tarve yhteistyöhön ja usko muutokseen. Toiminnan tulee olla mielekästä ja resursseihin sopivaa, jotta se koetaan panostamisen arvoisena. Seurauksena onnistuneesta yhteistyöstä voi olla toiminnan muotoutuminen osaksi ammatillista osaamista. (Huoponen, Peltonen, Mustalampi & Koskinen-Ollongvist 2002, 59-63.)

Täydentävyys ja yhteensopivuus ovat tärkeitä edellytyksiä verkostoyhteistyössä. Täydentävyydellä tarkoitetaan sitä että jokainen yhteistyöhön osallistuva taho tai toimija tuo mukanaan oman osaamisensa ja vahvuutensa. Näin ollen osallistujien tiedot ja resurssit täydentävät toisiaan. Yhteensopivuus edellyttää, että toimijoilla on riittävän yhtenevät tavoitteet toimintaan. Myös toiminnassa käytettyjen toimenpiteiden tulee olla yhteneväisiä. (Huoponen ym. 2002, 59-63.)

Verkostoyhteistyö vaatii osallistujilta myös toimintatavoista sopimista, vastavuoroisuutta, suunnitelmallisuutta sekä tavoitteellisuutta. Yhteistyön onnistuminen vaatii yhteisiä pelisääntöjä. Yhteistyö on vastavuoroista kun se tuottaa kaikille osapuolille hyötyä ja etua. Lisäksi se tarkoittaa sitä, että tavoitteiden saavuttaminen vaatii kaikkien osapuolten panostusta ja samalla toimijat ovat riippuvaisia toisistaan. Projektin onnistuminen vaatii alusta alkaen suunnitelmallisuutta, mikä pitää sisällään jaettuja työtehtäviä. Tavoitteellisuus puolestaan määrittelee konkreettisesti verkostoyhteistyöhön liittyvät työtehtävät. Sitoutuminen verkostoyhteistyöhön on myös yksi edellytys sen onnistumiselle. Tärkeintä on sitoutuminen yhteiseen päätöksentekoon ja pelisääntöihin. Tasavertainen osallistuminen yhteistyöhön ja luottamuksen syntyminen

yhteistyötoimijoiden välille ovat niin ikään merkittäviä ominaisuuksia. Avoimuus yhteistyössä edesauttaa näiden kahden onnistumista. (Huoponen ym. 2002, 59-63.)

Päinvastoin myös monet asiat voivat johtaa verkostoyhteistyön epäonnistumiseen. Yhteisten arvojen puuttuminen, epärealistiset tavoitteet, huono tiedonkulku, vastuun painottuminen yhdelle toimijalle, sitoutumattomuus sekä yhteisen kielen puuttuminen ovat tällaisia tekijöitä. (Huoponen ym. 2002, 59-63.)

Setlementti Vestiksen toiminnanohjaajan mukaan nimenomaan yhteistyön onnistuminen on ollut draamarata- projektin suurimpia haasteita. Vaikeinta on saada kaikki yhteistyötahot toimimaan yhteen hiileen ja tekemään suunnitellut tehtävät. Draamaradan idea tulisi saada paremmin hahmottumaan kaikille projektin yhteistyökumppaneille. Myös vastuun kantaminen tulisi olla kaikkien toimijoiden tehtävä. (Lindholm 2009.)

6 SOSIOKULTTUURINEN INNOSTAMINEN

Toisen maailmansodan jälkeen on kehittynyt kulttuuri-, kasvatusta- ja sosiaaliryöön alueilla työtapa, jota kutsutaan sosiokulttuuriseksi innostamiseksi (animacion culturel). (Ventola 2005, 35.) Teoksessaan Sosiokulttuurinen innostaminen Leena Kurki kirjoittaa: ”Kaikkien innostamisen määritelmässä ytimenä on ajatus, että innostaminen on tapa elähdyttää ihmisten herkäistymisen ja itsetoteutuksen prosessia” (2000, 19.).

Menetelmän vaikutusvaltaisimpia kehittäjiä on argentiinalainen Ezequiel Ander-Egg. (Ventola 2005, 36.) Latinalaisessa Amerikassa sosiokulttuurinen innostaminen on suuntautunut yhteiskunnalliseen muutokseen. Keskeisiä vaikuttajia menetelmässä olivat Paolo Freire ja Augusto Boal. Freire ja Boal vaikuttivat etenkin 1960-luvulla, jolloin kasvatusta ja teatteria pyrittiin käyttämään yhteiskunnallisen muutoksen aikaansaamiseksi. (Toikko 2002, 277.)

Sosiokulttuurinen innostaminen on levinnyt ympäri maailmaa. Suomessa sosiokulttuurinen innostaminen on käsitteenä uusi, mutta vastaava toiminta on ollut aina osa suomalaista yhteiskuntaa (Hyypä & Liikanen 2005, 124). Innostaminen tunnetaan Suomessa kasvatusta- ja sosiaalialalla. Innostamisen filosofiaa ovat omaksuneet kuvataide- ja ympäristötaidekasvatusta sekä soveltava draama. Taide- ja kulttuuritoiminnalla on suuri merkitys sosiokulttuurisessa innostamisessa. Taide-elämys voi koskettaa ja se voi pysähdyttää miettimään tunteiden nostattamia asenteita ja arvoja. (Ventola 2005, 36.)

Perusteiltaan innostaminen on kasvatuksellista toimintaa. Innostaminen auttaa ihmisen sosiaalista kasvua, herättää ihmisen sosiaalista tietoisuutta ja auttaa ihmisen sosiaalista sitoutumista. Innostaminen vahvistaa yhteishenkeä ja tukee yksilöä osallistumaan itse yhteisöjen kehittämiseen. (Kurki 2000, 41-42.)

Innostamisen pedagoginen ajattelu pohjautuu uskoon, että ihminen omaa luonnostaan kaikki ne ominaisuudet, joita hän tarvitsee parhaaseen mahdolliseen kehitykseen. Ihminen ohjaa itse omaa kasvuaan, mutta innostaminen auttaa

käynnistämään ja mahdollistaa tämän kasvuprosessin. Kasvatus on innostamisen yhteydessä väliintulemisen menetelmä, interventio. (Ventola 2005, 35.)

Sosiokulttuurinen innostaminen sisältää ajatuksen, että vaikeissakin elämäntilanteissa ihminen voi omien voimavarojensa mukaan toteuttaa itseään yhteisön jäsenenä. Innostaminen pyrkii tukemaan tätä ajatusta. Suoran kasvatuksen sijaan innostamisessa ihmiselle annetaan tilaa ja mahdollisuus tulla kuulluksi yhteisössä. Innostamisesta käytetään myös käsitettä voimavaratyöskentely tai voimaannuttaminen (empowerment). (Ventola 2005, 35.)

Innostaja (animateur) voi olla ammatillinen toimija tai vertaisryhmää edustava toimija. Hänen tehtävänä on herättää ja hätkähdyttää yksilöitä sekä ryhmiä. Toiminnan pääroolissa ei kuitenkaan ole innostaja vaan toiminnan keskiössä ovat ihmiset. (Ventola 2005, 36.) Nuoret, jotka kiertävät draamaradan, voidaan kuvailla yksilöinä, joita innostajat yrittävät herätellä. Innostajina voidaan nähdä kaikki draamaradassa esiintyvät toimijat.

6.1 Innostamisen kylmä ja kuuma maailma

Innostamisen kylmässä maailmassa ei pyritä vaikuttamaan syihin, vaan pelkästään seuraamuksiin. Innostaminen ei lähde ryhmästä itsestään, vaan se määräytyy ylhäältä, eli innostajasta, käsin. Kylmässä maailmassa termi opettaminen on avainasemassa, kun kuumassa maailmassa tärkeänä pidetään tiedostamista ja kokemuksellista oppimista. Kuumassa maailmassa innostaminen on kasvatuksellista toimintaa, jossa ryhmä ottaa itse vastuuta toiminnastaan ja oman osallistumisensa avulla kehittyy yhteisönä. (Kurki 2000, 67-76.)

Suuri ero kylmän ja kuuman maailman välillä on siinä, että kylmässä maailmassa suuntaudutaan jo olemassa olevan säilyttämiseen, kun taas kuumassa maailmassa uskotaan muutoksen mahdollisuuteen. Kylmässä maailmassa toimitaan laaditun lyhytkestoisen ohjelman mukaan. Kuumassa maailmassa ryhmä on itse mukana projektiluontoisen ohjelman suunnittelussa ja toteuttamisessa. (Kurki 2000, 67-76.)

Nuoret kiersivät draamaradan koulupäivän aikana, joten draamaradan läpikäyminen määräytyi ns. ylhäältä päin. Yksi draamaradan tavoitteista on saada nuoret suhtautumaan kriittisesti päihteisiin sekä vahvistaa nuorten itsetuntoa. Innostaminen draamaradassa on tältä osin kuumaa, sillä draamaradan pyrkimyksinä on saada nuoret ymmärtämään oma vastuunsa ja rohkaista heitä olemaan oma itsensä.

7 DRAAMA

7.1 Draama ja teatteri

Draama ja teatteri termien käyttö draamakasvatuksen alalla on 1900-luvun alkupuolelta ollut hieman sekavaa, sillä niitä on käytetty päällekkäin ja eri merkityksissä. Draaman ja teatterin välillä on siis ollut vastakkainasettelua läpi 1900-luvun niin Suomessa kuin muuallakin Pohjoismaissa. Tämä vastakkainasettelu on vaikuttanut myös draamaopetukseen. (Heikkinen 2001, 80-81.)

Keskustelua siitä, onko draama opetusmenetelmä vai taideaine, on käyty koko 1900-luvun ajan. Voidaan todeta, että draamalla opetusmenetelmänä juuret ovat humanistisessa kouluteatterissa ja taideaineena draama kuuluu 1960-lukuun ja siitä eteenpäin. Nykyään kuitenkin ajatellaan, ettei näiden kahden käsityksen tarvitse sulkea toisiaan pois. Draama on löytämässä identiteettiään kasvatuksen ja taiteen väliltä. Draama on osallistavaa, dialogista ja transformatiivista. Draamassa pyritään merkitykselliseen oppimiseen ja siinä korostetaan taiteellista oppimista. (Ostern 2001, 41-44.)

7.2 Teatteri mukana kasvatuksessa

Yhteiskunnan kehitys sekä lasten ja nuorten teatteri ovat keskenään tiiviissä vuorovaikutuksessa. Uutta tietoa siitä, miten ihminen oppii, on saatu uusien oppimisteorioiden kautta. Oppimista tapahtuu kaikkialla ja tärkein oppiminen tapahtuu ehkä koulun ulkopuolella. Tämä tieto on vaikuttanut myös koulujen opetussuunnitelmiin ja kasvatuspäämääriin. (Ostern 2001, 41.) ”Kulttuurinen oppiminen ja taiteellinen oppiminen – eli tieto- ja oppimiskäsitykset ovat vaikuttaneet siihen, miten teatteri on voinut olla mukana kasvatuksessa” (Ostern 2001, 44).

1900-luvulla haluttiin asettaa lapsi kasvatuksen keskiöön. Uudistuspedagogiikka korosti tällaista kasvatusta. Luultavasti juuri reformipedagogiikka toi mukanaan uudenlaista teatterin tekemisen tapaa, jota alettiin koulussa kutsua draamaksi.

Amerikkalaisen John Deweyn (1859-1952) filosofia ja reformipedagogiikka ovat vaikuttaneet draamakasvatuksen teoriaan. (Rusanen 2001, 58.) Dewey kirjoitti teoksen *Art as experience*, jossa hän korosti kokemuksen ja toiminnan merkitystä taiteessa. Saksalainen Rudolf Steiner (1861-1925) ajatteli, että kognitiivinen ymmärtäminen edeltää ja raivaa tietä taiteelliselle ilmaisulle. Steiner ehdotti kasvatuksessa tarinankerrontaa, lausuntaa, teatteria ja tanssia. Samoihin aikoihin elänyt Maria Montessori (1870-1952) oli aktiviteettipedagogi, joka piti tärkeänä aistikokemusten merkitystä kasvatuksessa. (Ostern 2001, 37-38.)

7.3 Draamakasvatus

Draamakasvatus eli draamapedagogiikka on viime vuosisadalla luotu käsite. Sanaa teatteri on käytetty kasvatuskontekstissa ennen draamakasvatus -käsitteen luomista. (Ostern 2001, 15.) Draamakasvatus ei ole opetusta perinteisessä mielessä, vaan se luo vaihtoehtoisia mahdollisuuksia ja erilaisia näkökulmia asioihin. Draamakasvatuksen tavoitteena on aktivointi. Draamakasvatuksesta on tehty useita määritelmiä. Nämä määritelmät ovat aina yhteydessä senhetkiseen ymmärrykseen maailmasta. Voidaan sanoa termin draamakasvatus (Drama education) kattavan kaiken sen draaman, jota tehdään kasvatuksellisissa kontekstissa koulussa ja sen ulkopuolella. Tässä merkityksessä termiä draamakasvatus käytetään yleisesti anglosaksisessa maailmassa. (Heikkinen 2001, 83- 86.)

Edellä mainitun määrittelyn mukaan draamarata voidaan lukea draamakasvatukseksi. Draamarata on teatteri, jota tehdään koulussa katsottavaksi, mutta se ei ole ammattiteatteria. Draamaradan tavoitteena on saada nuoret toimimaan itsenäisesti sekä saada heidät osallistumaan luovaan toimintaan. Heikkisen mukaan pelkkä osallistuminen ei johda oppimiseen, sillä oppiminen on asioiden yhdistelyä, oivaltamista ja kokeilemalla oppimista. (2005, 38.) Pelkkä draamarataan osallistuminen ei automaattisesti tarkoita sitä, että nuoret suhtautuvat tulevaisuudessa päihtheisiin kriittisesti. Oppiminen tapahtuu vasta, kun nuori yhdistelee draamaradasta saatua tietoa aiemmin oppimaansa ja soveltaa tätä tietoa omaan elämäänsä.

7.4 Draaman muutos- ja oppimispotentialiaali

Draama oppimismenetelmänä on kokonaisvaltainen ja oppilaskeskeinen. Sen avulla oppiminen on kokemuksellista tekemällä oppimista. Nämä piirteet ovat merkkejä modernimmasta oppimiskäsityksestä, joka vähitellen yleistyy. Draamalla pyritään yhteistoiminnalliseen, vuorovaikutukselliseen ja positiiviseen oppimisympäristöön. Draaman keinoin oppiminen on luonnollinen tapa oppia juuri sen vuoksi, että se on osittain tekemällä oppimista. Taiteen avulla yleensä tuodaan esille symbolisella tasolla elämäkokemuksia ja näin ollen voidaan sanoa taiteen opettavan elämää. Opetusmetodina draama on sosiaalisuutta edistävä, koska sen kautta opitaan yhdessä. (Kanerva & Viranko 1997, 113-115.)

Draaman oppimispotentialiaali perustuu myös siihen että se tavoittaa erityyiset oppijat. Draama aktivoi osallistujan aivoalueita monipuolisesti vaikuttaen niin tunne- kuin järkialueisiin. Välittömästi tai myöhemmin tapahtuva draamaan liittyvien asioiden pohtiminen lisää asian tiedostamista ja ymmärrystä. Draama voi onnistuessaan antaa vahvan oppimiskokemuksen. (Kanerva & Viranko 1997, 114-116.)

Ihmisen muutokset ajattelu- ja uskomustavoissa vievät aikaa. Myös draamakokemusten merkitysten ymmärtäminen, syveneminen ja tulkinta tapahtuvat hitaasti. Oivaltamiset, oppimiset ja ajattelun muutokset tapahtuvat vasta kun muistelun tai pohdinnan avulla palataan draamatilanteeseen. Draamatilannetta voidaan myös työstää eteenpäin draaman keinoin. (Häkämies 2005, 146, 148.)

Keväällä 2008 sosionomiopiskelijat vierailivat luokissa, jotka olivat kiertäneet draamaradan ja muistelivat yhdessä nuorten kanssa draamaradan tapahtumia. Nuorille oli suunniteltu tällöin toimintatuokio, jossa keskusteltiin draamaradasta sekä tehtiin nuorten kanssa muun muassa aiheeseen liittyviä piennäytelmiä. Tavoitteena on ollut aktivoida nuoria toimimaan ja ajattelemaan itsenäisesti. Myös toimintatuokion taustalla on koko ajan nuorten päihteiden käytön ennaltaehkäiseminen. Lisäksi keväällä 2009 tehtiin kysely seitsemäsluokkalaisten

draamaradan kiertäneille nuorille, muistutteli heitä draamaradasta ja siihen liittyvistä asioista.

7.4.1 Draama ja tunteet

Fiktiivinen maailma antaa ihmiselle mahdollisuuden kokea tunteita, joita hänellä ei välttämättä reaali maailmassa ole mahdollisuutta tuntea. Annukka Häkämies kirjoittaa artikkelissaan Tunteet – portti arvomaailmaamme draamatyöskentelyssä tunteiden merkityksestä taiteessa; ”Taide on suora tie tunteisiin ja tunteiden kautta yksilölliseen ja yhteisölliseen itseymmärrykseen, arvomaailmaan ja kulttuuriseen kehittämiseen” (2005, 146.). Tunteet ovat aina tosia, vaikka ne olisivat syntyneet fiktiivisesti rakennettujen tilanteiden pohjalta. Tunteet eivät ole draamatyöskentelyssä päätavoite, mutta parhaimmillaan draaman nostattamat tunteet voivat antaa yksilölle itselleen arvokasta tietoa omasta itsestään. (Häkämies 2005, 152, 156.)

Draama antaa osallistujille mahdollisuuden erilaisten tunteiden kokemiseen riippumatta siitä, mitkä ovat draamatyöskentelyn tavoitteet. (Häkämies 2005, 146.) Draamarata itsessään on tehty ajatuksia ja tunteita herättäväksi. Ideana on, että mahdollisimman mieleenpainuva ja ajatuksia herättelevä draamarata saisi nuoret pohtimaan omia asenteitaan ja arvomaailmaansa.

David Best kirjoittaa tutkielmassaan *Research in Drama and the Arts in Education: The Objective Necessity – Proving It* siitä, kuinka suuri merkitys tunteilla on draamassa. Draama on tehokas väline opetuksessa. Juuri tunteet tekevät draamasta niin voimakkaan vaikuttajan. Kun tunteet ovat mukana oppimisessa, se tekee oppimisesta henkilökohtaisesti merkityksellisempää ja näin ollen myös vaikuttavampaa. (1996, 12.)

7.4.2 Draaman maailmat

Draaman fiktiivisestä maailmasta ihminen poimii itselleen merkittävät kokemukset ja palauttaa ne omaan faktiseen ajatus- ja kokemusmaailmaansa. Ihminen liikkuu yksityisen merkity maailmansa ja yleisen rakennetun

draamamaailman välillä. Muutokset omassa faktisessa ajatusmaailmassa ja toiminnassa tapahtuvat ihmisen kulkiessa näiden maailmojen läpi. Fiktio toimii mahdollisuuksien ja muutoksen rakenteena, jossa osallistuja voi kokea ja tunnistaa myös omia tunteitaan. (Häkämies 2005, 152-153.)

Jokainen draamaradan kiertänyt nuori poimii itselleen merkitykselliset kokemukset draamaradasta ja tuo nämä kokemukset omaan faktiseen ajatus- ja kokemusmaailmaansa. Opinnäytetyöhön liittyvän kyselytutkimuksen avulla voidaan selvittää näitä nuorille merkityksellisiä ja mieleenpainuneita asioita draamaradasta. Nuorten muistikuvia draamaradasta selvitetään kysymällä mielenpainuvimpia asioita sekä draamaradan hyviä ja huonoja puolia.

8 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

8.1 Aiheen valinta

Vaasan ammattikorkeakoulun toisen vuosikurssin sosionomiopiskelijat olivat mukana vuoden 2007 draamaradan toteuttamisessa. Seuraavana keväänä opiskelijat tekivät vierailuja nuorisoluokkiin, jotka olivat osallistuneet draamaradan kiertämiseen. Vierailujen tarkoituksena oli herätellä nuoria uudelleen pohtimaan päihteiden käyttöön liittyviä riskejä ja seurauksia. Opinnäytetyön aihe on saanut alkuperäisen ideansa näiden vierailujen aikana, sillä tällöin pohdittiin draamaradan vaikutusta nuoriin.

Opinnäytetyöllä on haluttu selvittää draamaradan vaikuttavuutta. Vaikuttavuuden arvioimiseksi, on pyritty selvittämään, kuinka siihen osallistuneet nuoret muistavat draamaradan sekä näiden nuorten mielipiteitä draamaradasta. Opinnäytetyössä kartoitetaan myös Vöyrinkaupungin yläkoulun seitsemäsluokkalaisten päihdekäyttäytymistä sekä heidän mielipiteitä saamastaan päihdevalistuksesta.

8.2 Tutkimusjoukon kuvaus

Kyseessä on otantatutkimus, jolla haluttiin saavuttaa erityisesti kuudennella luokalla draamarataan osallistuneita nuoria. Kohdejoukon määrittelyssä käytettiin harkinnanvaraista otantaa, koska ainakin osan vastaajista oletettiin osallistuneen draamarataan. Kysely kohdistettiin Vöyrinkaupungin yläkoulun seitsemäsluokkalaisille, koska monen draamarataan syksyllä 2007 osallistuneista kuudesluokkalaisista arvioitiin siirtyneen seuraavana syksynä Vöyrinkaupungin yläkouluun. Kohderyhmästä oli vaikea erottaa pelkästään draamarataan osallistuneet nuoret tai sitä millä luokilla he mahdollisesti olivat. Tästä syystä tutkimuksen kohderyhmäksi valittiin kaikki Vöyrinkaupungin yläkoulun seitsemäsluokkalaiset.

8.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusaineiston keruuseen anottiin tutkimuslupia Vaasan Setlementtiyhdistys Ry:n toiminnanjohtajalta (Liite 1.) sekä Vöyrinkaupungin yläkoulun rehtorilta (Liite 3.). Molemmat tahot myönsivät tutkimusluvat tutkimuksen toteutukseen (Liitteet 2. ja 4.). Tutkimusmenetelminä opinnäytetyössä on käytetty haastattelua ja kyselyä. Setlementti Vestiksen toiminnanohjaajan haastattelun avulla on saatu tietoa draamaradan kehityksestä ja toteutuksesta.

Pääasiallisesti opinnäytetyön tutkimus perustuu nuorille tehdyn kyselyn tuloksiin. Kyselylomake koostui 21 kysymyksestä, jossa oli sekä avoimia että monivalintakysymyksiä. Suurin osa kysymyksistä oli monivalintakysymyksiä ja näistä osa oli puolistrukturoituja kysymyksiä. Puolistrukturoiduilla kysymyksillä tarkoitetaan strukturoidun kysymyksen ja avoimen kysymyksen välimuotoa. Valmiiden vastausvaihtoehtojen jälkeen esitetään siis avoin kysymys, jolla toivotaan saavan esiin näkökulmia vaihtoehtojen ulkopuolelta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 188.) Draamaradan vaikuttavuutta selvittävä kyselylomakkeen B- osio sisälsi kolme täysin avointa kysymystä. Avoimet kysymykset sijoitettiin tarkoituksella tähän osioon, jotta nuoret voisivat omin sanoin kuvailla draamaradan ominaisuuksia. Tämän lisäksi nuoret voisivat omin sanoin kertoa draamaradan mahdollisesta vaikutuksesta omaan suhtautumiseensa päihteitä kohtaan.

Tutkimusaineisto koostui pääasiallisesti kvantitatiivisten kysymysten tuloksista, joiden analyysissä käytettiin apuna SPSS-ohjelmaa. Kyselyyn vastanneita oli sen verran paljon, että kyseisen ohjelman käyttö oli tarpeellista aineiston muuttamisessa analysoitavaan muotoon. Kyselylomakkeen avoimien eli laadullisten kysymysten analysoinnissa on käytetty aineiston tyypittelyä ja kvantifiointia.

8.4 Tutkimuksen luotettavuus

Kyselyyn vastasi 135 Vöyrinkaupungin koulun seitsemännellä luokalla olevaa nuorta. Nuoret ovat vastanneet kyselyyn terveystiedon tunnilla, joten kyselyyn on

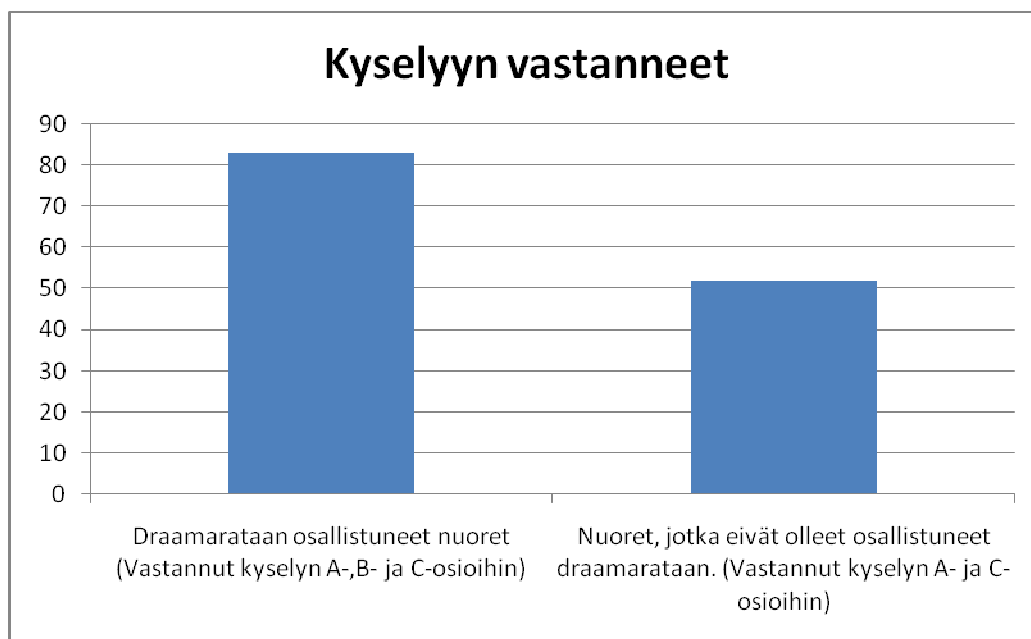
vastannut kaikki kyseisillä tunneilla olleet. Syksyllä 2007 draamarataan osallistui 320 kuudennen ja seitsemännen luokan oppilasta Gerbyn, Isolahden, Länsimetsän, Porvarinkadun ja Vöyrinkaupungin kouluista. 83 näistä nuorista on vastannut kyselylomakkeeseen. Näin ollen kyselylomakkeen draamarataa käsittelevään B-osioon on saatu tämän verran vastauksia.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa on otettava huomioon tutkimuksen kokonaisuus. Vöyrinkaupungin koululla oli kyselyä tehtäessä keväällä 2009 yhteensä 150 seitsemännen luokan oppilasta. Näistä oppilaista 135 eli 90 % vastasi kyselyn A- ja C-osioon. Kohderyhmän määrittelyn sekä kyselyyn vastanneiden määrän huomioiden tutkimuksen luotettavuus on hyvä. Kyselytulosten avulla saadaan kattava kuva Vöyrinkaupungin yläkoulun seitsemäsluokkalaisten ajatuksista päihteisiin sekä päihdevalistukseen liittyen.

83:en draamarataan osallistuneen nuoren vastaukset antavat melko hyvän kuvan juuri tämän ikäisten nuorten mielipiteistä syksyllä 2007 toteutettuun draamarataan. Draamarataa koskevan osion kohdalla tulee ottaa huomioon myös kyselylomakkeen sisältämät avoimet kysymykset. Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi on hieman moninaisempaa. Kvalitatiivisten menetelmien tavoitteena on pyrkiä selvittämään tai löytämään tosiasioita ja ymmärtämään tutkimuskohdetta (Hirsjärvi ym. 2004, 151-152.). Laadullisessa tutkimuksessa on kyse kokemusmaailmojen yhteneväisyydessä, mikä voidaan ottaa myös huomioon luotettavuuden arvioinnissa (Eskola & Suonranta 2008, 210.). Laadullisten kysymysten avulla saadaan tutkimukseen tärkeää tietoa siitä, miten nuoret ovat draamaradan kokeneet.

9 KYSELY

Tässä kappaleessa viitataan tutkimuksessa käytettyyn kyselylomakkeeseen, joka on nähtävissä kokonaisuudessaan opinnäytetyön liitteenä (Liite 5.). Kyselylomake koostui kolmesta osiosta. Ensimmäisessä eli A-osiossa keskityttiin nuorten päihdekokemusten ja -käyttäytymisen selvittämiseen. Toiseen eli B-osioon vastasivat nuoret, jotka olivat osallistuneet syksyllä 2007 päihdevalistusdraamarataan. Kolmannessa eli C-osiossa on haluttu saada selville nuorten mielipiteitä heidän saamastaan päihdevalistuksesta. Kaikkiaan kyselyyn vastasi 135 nuorta eli kaikki, jotka olivat koulussa kyseisenä päivänä jolloin kyselyä tehtiin. Kyselyyn vastanneista 78 oli tyttöjä ja 57 oli poikia.

Kuvio 1. Kyselyyn vastanneet nuoret, lukumäärät kuviona.

9.1 Kyselyn A-osio; nuorten päihdekäyttäytyminen

Kyselyn ensimmäinen osio sisälsi seitsemän kysymystä, joista kaksi kysymystä oli puolistrukturoitua. Kaikki A-osion kysymykset, ensimmäistä kysymystä lukuun ottamatta, kartoittivat nuorten päihdekäyttäytymistä. Osion toisessa kysymyksessä pyrittiin selvittämään kuinka moni seitsemäsluokkalaisista oli kokeillut erilaisia päihteitä. Kyselyssä päihteillä tarkoitettiin alkoholia, tupakkaa

tai huumeita. Vastanneista noin 42 % oli kokeillut päihteitä ja noin 58 % ei ollut kokeillut päihteitä.

9.1.1 Tupakointi

Nuorten tupakoinnista ja alkoholin käytöstä oli molemmista omat kysymykset. Kysymykseen tupakoinnista nuoret pystyivät valitsemaan kolmesta vaihtoehdosta itselleen sopivimman. Vastausvaihtoehdot olivat ”Kyllä”, ”Ei” ja ”En tupakoi, mutta olen kokeillut”. Suurin osa kyselyyn vastanneista eli 97 nuorta vastasi ”Ei”. 21,5 % eli 29 nuorta vastasi kokeilleensa tupakointia, mutta ei kuitenkaan tupakoi vakituisesti. 6,5 % eli yhdeksän nuorta vastasi kysymykseen ”Kyllä”.

9.1.2 Alkoholin käyttö

Alkoholin käytöstä kysyttäessä nuoret pystyivät valitsemaan jonkin kuudesta vaihtoehdosta. Vastausvaihtoehdot olivat ”En koskaan”, ”Olen kerran kokeillut”, ”Käytän harvemmin kuin kerran kuukaudessa”, ”Käytän noin kerran kuukaudessa”, ”Käytän noin kerran viikossa” ja ”Käytän useammin kuin kerran viikossa”. Vastaajista kaksi oli jättänyt vastaamatta alkoholin käyttöä koskevaan kysymykseen. Suurin osa nuorista, noin 53 %, oli vastannut kysymykseen ”En koskaan”. 28,6 % nuorista oli vastannut ”Olen kerran kokeillut”. Vastausten mukaan alkoholia käyttää harvemmin kuin kerran kuukaudessa 10,5 % kysymykseen vastanneista nuorista. Kerran kuukaudessa alkoholia vastasi käyttävänsä viisi nuorta ja noin kerran viikossa kolme nuorta. Kaksi nuorta oli valinnut vastausvaihtoehdon ”Käytän useammin kuin kerran viikossa”. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Nuorten alkoholin käyttö kyselyn tulosten mukaan.

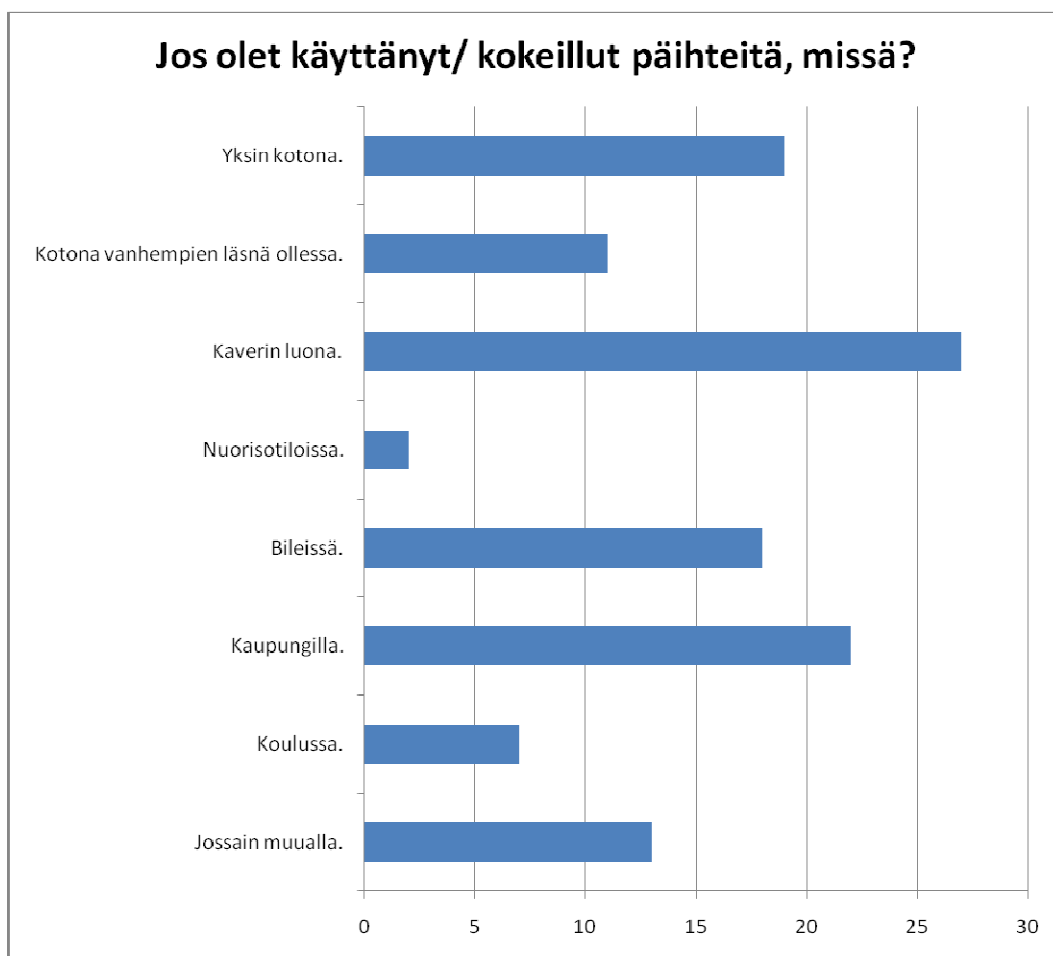
9.1.3 Muut päihteet

Kyselyn avulla haluttiin saada myös selville ovatko nuoret käyttäneet tai kokeilleet joitain muita päihteitä kuin alkoholia tai tupakkaa. Tätä selvitettiin puolistrukturoidulla kysymyksellä, jossa nuori pystyi vastaamaan joko ”Ei” tai ”Kyllä olen, mitä?”. Kysymys oli aseteltu niin, että nuoret pystyivät täydentämään vastaukseen minkä tahansa aineen, jota he pitävät päihteenä tupakan ja alkoholin lisäksi. Valtaosa nuorista, noin 95,5 %, oli vastannut kysymykseen ”Ei”. Kuusi vastanneista oli valinnut kohdan ”Kyllä olen, mitä?”. Vaikka kysymyksessä ei varsinaisesti tarkoitettu tupakan käyttöä tai kokeilua, tupakka oli silti mainittuna kahdessa vastauksessa. Kolme vastanneista oli maininnut käyttäneensä tai kokeilleensa nuuskaa. Yhdessä vastauksessa tuli myös esille kofeiinin käyttö. Yksi nuorista oli täydentänyt vastaustaan näin; ”*En ole varma mitä se oli*”.

9.1.4 Päihdekokeilut

Kuudes kysymys ”Jos olet käyttänyt/kokeillut päihteitä, missä?” liittyi läheisesti kyselylomakkeen toiseen kysymykseen. Kysymys oli monivalintakysymys ja

puolistrukturoitu, joten nuorilla oli mahdollisuus täydentää halutessaan kysymyksen viimeistä vastausvaihtoehtoa. Nuoret, jotka olivat aiemmin kyselyssä vastanneet käyttäneensä tai kokeilleensa päihteitä, pystyivät tämän kysymyksen yhteydessä tarkentamaan vielä missä yleensä nuorten päihdekokeilut tapahtuivat. Monivalintakysymyksessä nuoret pystyivät valitsemaan yhden tai useamman vastausvaihtoehdon.

Kuvio 3. Paikat, joissa nuoret ovat käyttäneet tai kokeilleet päihteitä.

Eniten nuoret vastasivat käyttäneensä tai kokeilleensa päihteitä kaverin luona. 22,7 % nuorista oli valinnut kyseisen vastausvaihtoehdon. 18,5 % nuorista oli vastannut käyttäneensä tai kokeilleensa päihteitä kaupungilla. Vastausvaihtoehto ”Yksin kotona” oli saanut 16 % ja ”Bileissä” 15 % kaikista nuorten vastausvalinnoista. Lähes 10 % nuorista oli myös kertonut kokeilleensa päihteitä

kotona vanhempien kanssa. Jonkin verran vastaajat kertoivat käyttävänsä päihteitä myös koulussa. Kahdeksas vastausvaihtoehto oli ”Jossain muualla, missä?”. Yhteensä kolmesta päihteistä käyttänyttä tai kokeillutta nuorta valitsi tämän vaihtoehdon. Kaksi vastanneista oli kirjoittanut vastauksen ”*Kalajärvellä*” ja neljä oli maininnut käyttäneensä tai kokeilleensa päihteitä ”*Hoviskalla*”. Lisäksi vastauksissa tuli esille epämääräisempiä paikkoja kuten ”*ulkona*” ja ”*kaikkialla*”. (Kuvio 3.)

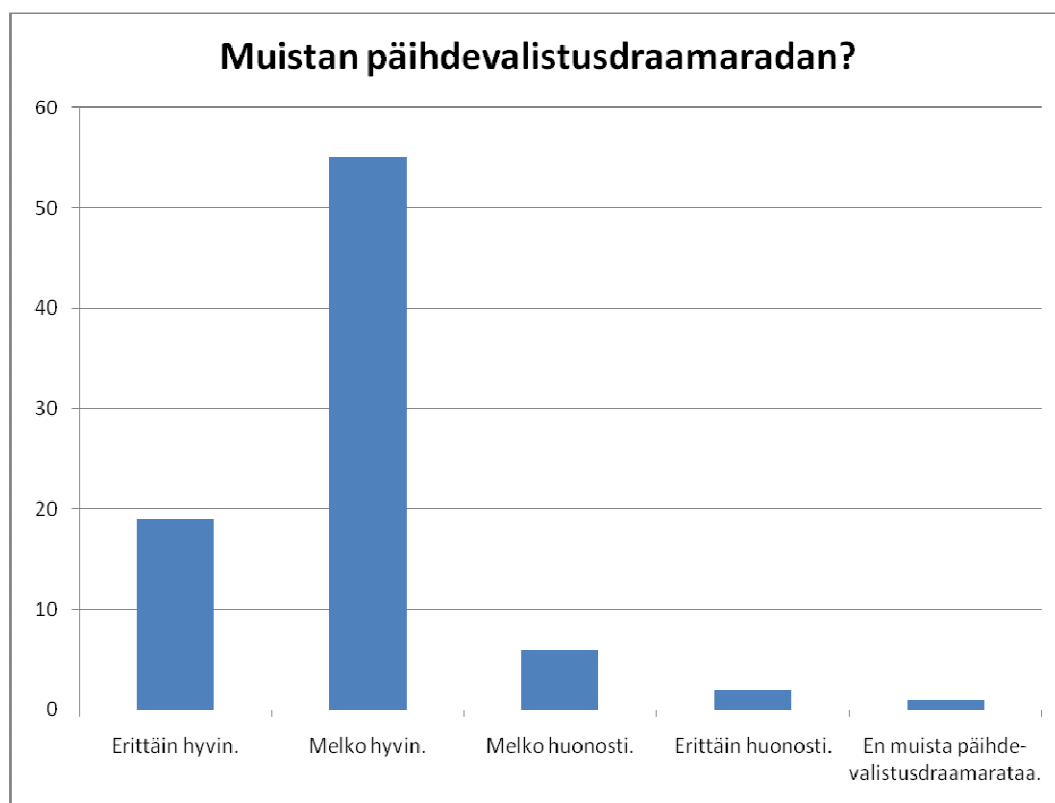
9.2 Kyselyn B-osio; päihdevalistusdraamarataan osallistuneet

Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena on ollut selvittää draamaradan vaikuttavuutta ja kyselylomakkeen B-osio paneutui siihen. Tähän osioon vastasivat kaikki ne Vöyrinkaupungin yläkoulun seitsemäsluokkalaiset, jotka olivat kiertäneet draamaradan syksyllä 2007. Kyselyyn vastanneista 135:sta nuoresta 83 nuorta oli osallistunut draamarataan.

Kyselyn B-osio koostui kahdeksasta draamarataan liittyvästä kysymyksestä, joista kolme oli täysin avointa kysymystä ja kaksi oli puolistrukturoitua monivalintakysymystä. Näillä kysymyksillä haluttiin saada selville kuinka hyvin nuoret muistavat draamaradan, kenen kanssa nuori on keskustellut draamaradasta, onko draamarata vaikuttanut nuorten suhtautumiseen päihteitä kohtaan, mikä olisi nuorten mielestä sopiva ikä osallistua draamarataan sekä hyviä ja huonoja puolia draamaradasta.

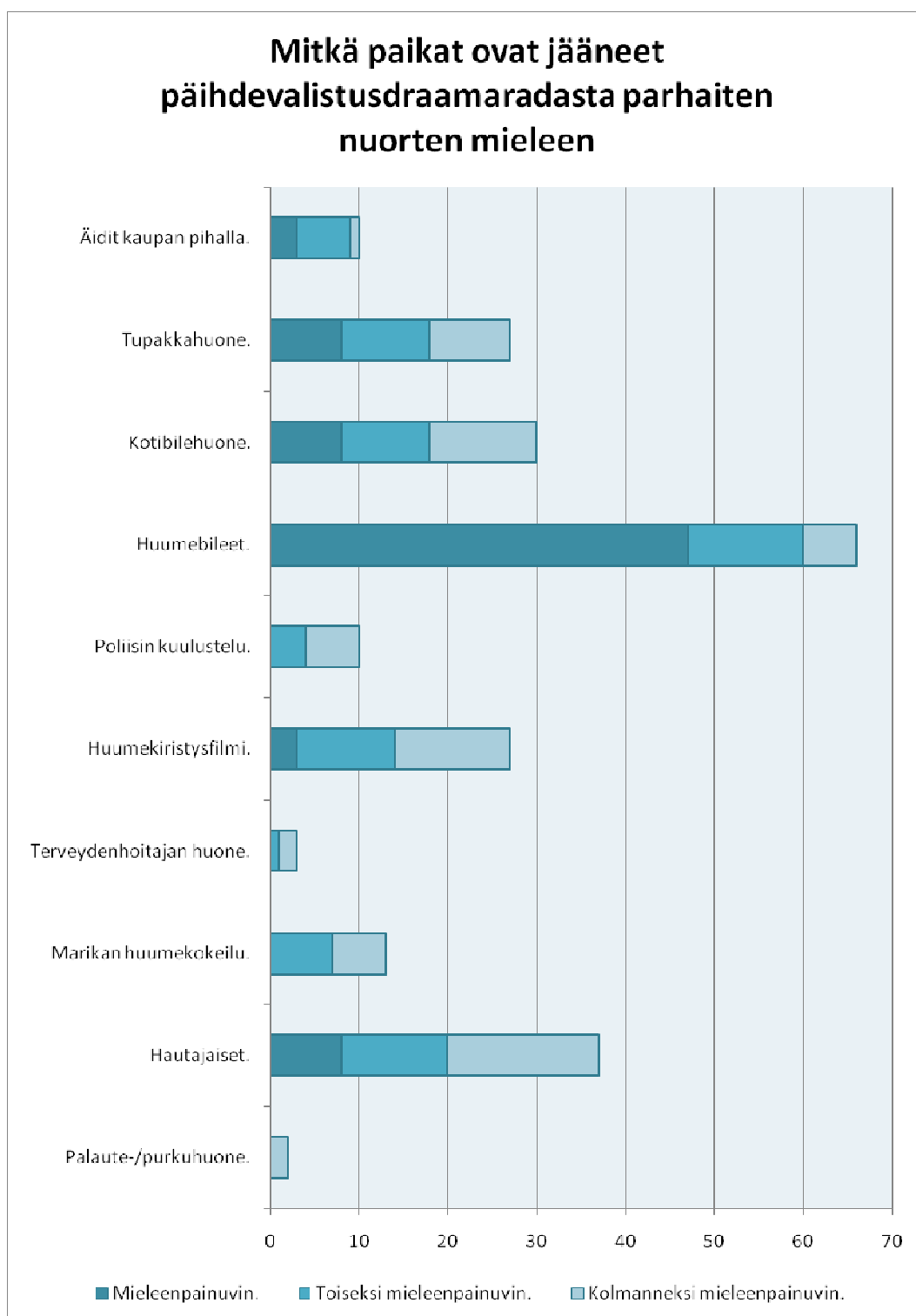
9.2.1 Muistikuvat päihdevalistusdraamaradasta

Osion ensimmäisessä kysymyksessä nuori pystyi kertomaan kuinka hyvin hän muistaa draamaradan syksyltä 2007. Vastausvaihtoehtoina oli ”Erittäin hyvin”, ”Melko hyvin”, ”Melko huonosti”, ”Erittäin huonosti” sekä ”En muista päihdevalistusdraamarataa”. Kaikkiaan 89,2 % eli 74 nuorta oli vastannut muistavansa draamaradan erittäin hyvin tai melko hyvin. Melko huonosti draamaradan vastasi muistavansa kuusi nuorta. Erittäin huonosti draamaradan vastasi muistavansa kaksi nuorta. Yksi nuorista oli vastannut, ettei muista draamarataa. (Kuvio 4.)

Kuvio 4. Kuinka nuoret muistavat päihdevalistusdraamaradan.

9.2.2 Mieleenpainuvimmat osiot päihdevalistusdraamaradassa

Kuvio 5. Nuorten valinnat kolmeksi mieleenpainuvimmaksi paikaksi/ asiaksi päihdevalistusdraamaradassa.

Nuorten muistikuvien selventämiseksi oli kyselylomakkeessa erikseen kysymys siitä, mitkä paikat tai asiat nuorille oli jäänyt parhaiten mieleen. Draamarata jakaantui kymmeneen eri osioon. Kyselyn B-osion toisessa kysymyksessä nuori pystyi valitsemaan kolme mieleenpainuvinta osiota draamaradasta numeroimalla ne järjestykseen yhdestä kolmeen. Numero yksi oli mieleenpainuvin, numero kaksi toiseksi mieleenpainuvin ja numero kolme kolmanneksi mieleenpainuvin. Lisäksi vastausta oli mahdollista vielä tarkentaa kohdassa ”Muu asia, mikä?”, jos jokin muu asia oli jäänyt nuoren mieleen.

B-osioon vastanneista nuorista 74 oli valinnut kolme mieleenpainuvinta osiota draamaradasta. Selkeästi mieleenpainuvin asia draamaradassa oli ollut huumebilehuone. 61 % eli 47 nuorta oli valinnut kyseisen huoneen mieleenpainuvimmaksi. Huumebilehuoneen lisäksi mieleenpainuvimmaksi oli valittu viittä muuta osiota. Nämä olivat ”Äidit kaupan pihalla”, ”Tupakkahuone”, ”Kotibilehuone”, ”Huumekiristysfilmi” sekä ”Hautajaiset”. Loput, 39 % vastauksista, oli jakautunut melko tasaisesti näiden viiden osion kesken. 10,4 % nuorista oli valinnut mieleenpainuvimmaksi tupakkahuoneen, kotibilehuoneen tai hautajaiset. Molemmat osiot, ”Äidit kaupan pihalla” ja ”Huumekiristysfilmi”, oli saanut 3,9 % valintoja mieleenpainuvimmaksi osioksi draamaradassa.

Toiseksi mieleenpainuvimmaksi nuoret olivat valinneet kaikkia muita osioita paitsi palaute-/purkuhuonetta. Valinnat olivat jakautuneet näiden kaikkien valittujen yhdeksän osion kesken melko tasaisesti. 17,6 % vastanneista nuorista oli valinnut ”Huumebileet” ja 16,2 % nuorista oli valinnut ”Hautajaiset” toiseksi mieleenpainuvimmaksi osioksi draamaradassa. Nuorista 14,9 % oli valinnut toiseksi mieleenpainuvimmaksi huumekiristysfilmin. Vastausvaihtoehdot ”Tupakkahuone” sekä ”Kotibilehuone” olivat molemmat keränneet 13,5 % nuorten valinnoista toiseksi mieleenpainuvimmaksi osioksi draamaradassa. Seuraavaksi eniten valintoja oli saanut ”Äidit kaupan pihalla”, 8,1 % ja ”Marikan huumekekeilu”, 9,5 %. Myös ”Poliisin kuulustelu” ja ”Terveystieteiden huone” oli saanut muutamia valintoja.

Kolmanneksi mieleenpainuvimpana osiona nuoret olivat pitäneet draamaradan lopussa olevia hautajaisia. 23 % eli 17 nuorta oli valinnut ”Hautajaiset” kolmanneksi mieleenpainuvimmaksi osioksi draamaradassa. ”Huumekiristysfilmi” sekä ”Kotibilehuone” olivat molemmat saaneet seuraavaksi eniten kyseisiä valintoja. Muuten kolmanneksi mieleenpainuvimmaksi osioksi oli valittu melko tasaisesti kaikkia draamaradan osioita.

”Muu asia, mikä?” kohtaan oli vastaustaan täydentänyt kolme nuorta. Yksi nuorista oli pahoitellut, koska he eivät olleet saaneet paitaa draamaradan kiertämisen jälkeen. Ilmeisesti jostain muusta vastaavasta päihdevalistuksesta nuoret ovat saaneet mukaansa paitoja. Näin ei ollut kuitenkaan draamaradassa. Lisäksi kaksi nuorta oli nostanut esille tupakkahuoneessa olleet ”tupakoitsijan keuhkot”. Yksi nuorista oli vastannut muistavansa; *”Ne keuhkot jotka oli harmaat.”* (Kuvio 5.)

9.2.3 Keskustelut päihdevalistusdraamaradasta

Kyselylomakkeen kymmenes kysymys selvitti sitä, onko draamarata saanut aikaiseksi keskustelua sen jälkeen kun nuoret olivat siihen osallistuneet. Tätä selvitti B-osion kysymys ”Kenen kanssa olet keskustellut päihdevalistusdraamaradasta?”. Tähän nuoret pystyivät valitsemaan yhden tai useampia vastausvaihtoehtoja. Vaihtoehtoina oli ”En kenenkään”, ”Vanhempien kanssa”, ”Kavereiden kanssa”, ”Opettajan kanssa” ja ”Jonkun muun kanssa, kenen?”. Kysymys oli puolistrukturoitu ja vastaajat pystyivät täydentämään viimeistä vastausvaihtoehtoa.

Suurin osa nuorista oli vastannut keskustelleensa draamaradasta kavereiden kanssa. Kysymykseen vastanneista 52,3 % eli 57 nuorta oli valinnut tämän vastausvaihtoehdon. Loput vastaukset olivat jakautuneet tasaisesti vaihtoehtojen ”En kenenkään”, ”Vanhempien kanssa” ja ”Opettajan kanssa” kesken. Kaikki nämä vaihtoehdot olivat saaneet noin 15 % kaikista valinnoista. Kolme nuorta oli vastannut keskustelleensa jonkun muun kanssa. Näissä vastauksissa tuli esille, että nuoret ovat keskustelleet palaute-/purkuhuoneessa olevien henkilöiden kanssa

sekä myöhemmin seuraavana keväänä draamaradan kiertäneissä luokissa vierailleiden sosionomiopiskelijoiden kanssa. Yksi nuorista oli täydentänyt vastaustaan näin; ”*Joku ihminen tuli sieltä juttelemaan koko luokalle.*”.

9.2.4 Päihdevalistusdraamaradan vaikuttavuus

Draamaradan vaikuttavuus nuorten keskuudessa oli asia, jota haluttiin opinnäytetyöllä selvittää. Kyselylomakkeen B-osiossa nuorilta kysyttiin onko draamarata vaikuttanut heidän suhtautumiseensa päihteiden käyttöön liittyen. Vastausvaihtoehtoina ”Kyllä”, ”Ei” sekä ”En osaa sanoa”. Noin 43,5 % nuorista oli vastannut ”En osaa sanoa”. Loput vastauksista olivat jakautuneet melko tasaisesti vastausvaihtoehtojen ”Kyllä” ja ”Ei” välillä. 30 % nuorista oli kieltänyt draamaradan vaikuttaneen heidän suhtautumiseensa päihteiden käyttöön liittyen. 26,5 % nuorista oli vastannut draamaradan vaikuttaneen heidän suhtautumiseensa.

Kyselylomakkeen kahdestoista kysymys ”Jos päihdevalistusdraamarata on muuttanut suhtautumistasi päihteisiin liittyen, miten?” on kokonaan avoin kysymys. Draamarataan liittyvään osioon eli B-osioon vastanneista 83 nuoresta 23 eli noin 27,7 % vastasi tähän avoimeen kysymykseen.

Kahdeksassa vastauksessa tulee selkeästi esille, että draamarata on muuttanut suhtautumista niin, ettei nuori aio kokeilla mitään päihteitä. Näissä vastauksissa on selkeä kielteinen kanta kaikkia päihteitä kohtaan, kuten esimerkiksi vastauksissa ”*En aloita tupakoimista, nuuskaamista tai huumeiden käyttöä.*” ja ”*En ole ikinä kokeillut päihteitä enkä aio.*”. Selkeä viittaus draamaradan vaikutuksesta suhtautumiseen on esimerkiksi vastauksessa ”*Vain positiivisesti, en halua koittaa huumeita draamaradan ansiosta.*”.

Lisäksi neljässä vastauksessa tulee esille lievempi kielteinen asennoituminen päihteitä kohtaan. Kolme nuorta on vastannut suhtautuvansa draamaradan ansiosta tupakointiin kielteisesti, mutta voivansa ehkä käyttää tulevaisuudessa alkoholia. Eräs nuori on muotoillut asian näin: ”*En koskaan aio käyttää huumeita tai tupakkaa. Alkoholia ehkä kyllä.*”. Kielteinen kanta päihteitä kohtaan näkyy myös vastauksessa ”*En edes harkitse käyttää päihteitä ennen 18- vuotta.*”.

Toisena isona asiana nuoret ovat maininneet, että draamarata on vahvistanut heidän jo aiempaa suhtautumistaan päihteisiin. Seitsemässä vastauksessa tulee esille tämäntyyppinen näkökulma, että draamarata on vahvistanut nuoren kielteistä suhtautumista päihteitä kohtaan. ”*Olen aina ollut kielteisellä mielellä päihteisiin, mutta rata vahvisti sitä vielä enemmän.*” ja ”*Pidän niistä vielä vähemmän kuin ennen...*” ovat esimerkkejä tällaisista vastauksista, joissa draamarataa pidetään suhtautumista vahvistavana tekijänä. Osassa näistä vastauksista on erikseen mainittu, että draamarata ei ole muuttanut nuoren suhtautumista päihteitä kohtaan, vaan se on vahvistanut kielteistä asennetta.

Viidessä vastauksessa nousee esille, kuinka draamaradassa näkyvillä olevat päihteiden käytön seuraukset ovat muuttaneet nuoren suhtautumista päihteitä kohtaan. Esimerkkejä vastauksista ovat: ”*Ei tulisi mieleenkään käyttää huumeita kun näki minkälaiseksi se ihmisen muuttaa.*” ja ”*Kaikki mitä näin oli jokseenkin järkyttävää enkä itse halua joutua kyseiseen tilanteeseen. Eli muutti suhtautumistani.*”. Vastaukset kertovat, kuinka juuri näkyvissä olevat seuraukset päihteiden käytöstä ovat muuttaneet nuoren suhtautumista päihteisiin. Niille nuorille jotka eivät olleet tietoisia päihteiden käytöstä ja siihen liittyvistä vaaroista, draamarata oli primaaritason ennaltaehkäisevää päihdetyötä. Esimerkiksi nuorelle, joka on vastannut, että: ”*Sen avulla ymmärsin mitä seurauksia on päihteiden käytöllä.*” draamaradan ennaltaehkäisevä päihdetyö on toiminut primaaritasolla.

9.2.5 Sopiva ikä päihdevalistusdraamaradan kiertämiseen

13. kysymys kartoitti nuorten mielipiteitä siitä, minkä ikäisenä he kokisivat draamaradan hyödylliseksi. Nuoret pystyivät valitsemaan seuraavista vaihtoehtoista mielestään sopivimman. Vaihtoehdot olivat ”4-luokkalaisena tai nuorempana”, ”5-luokkalaisena”, ”6-luokkalaisena”, ”7-luokkalaisena” ja ”8-luokkalaisena tai vanhempana”. Tähän kysymykseen oli vastannut 72 nuorta, jotka olivat osallistuneet itse draamarataan. Nuorten mielestä draamarataan osallistuminen olisi hyödyllistä kuudesluokkalaisena. Näin oli vastannut 54 % kyseisistä nuorista. Seuraavaksi eniten eli 25 % nuorista oli valinnut

vastausvaihtoehdon ”7-luokkalaisena”. Selkeästi nuoret ovat sitä mieltä, että neljännellä luokalla olisi liian aikaista osallistua kyseiseen päihdevalistukseen, sillä kaksi nuorta oli valinnut kyseisen vastausvaihtoehdon. Loput vastaukset olivat jakautuneet tasaisesti vaihtoehtojen ”5-luokkalaisena” ja ”8-luokkalaisena tai vanhempana” välillä.

9.2.6 Päihdevalistusdraamaradan hyviä puolia

Kyselylomakkeen neljästoista kysymys on ”Päihdevalistusdraamarata oli hyvä, koska...?”. Draamarataan liittyneeseen kyselyosioon vastanneesta 83 nuoresta 65 vastasi tähän kysymykseen. 28 nuorta ovat vastanneet, että hyvää draamaradassa on se, että draamaradassa kerrottiin päihteiden vaaroista, haitoista ja seurauksista. Useassa näistä vastauksista tulee myös esille, että draamaradassa on sekä näytetty että kerrottu, mitä tapahtuu jos käyttää päihteitä. Esimerkkejä tällaisista vastauksista ovat: ”Silloin näki, että mitä päihteet ja tupakka tekevät ihmiselle.” ja ”Siinä näytettiin asioita ja kerrottiin mitä oikeasti voi ja tapahtuu kun käyttää päihteitä.”.

26 nuorta on vastannut, että draamarata on hyvä, koska se on antanut tietoa päihteistä ja on ollut opettavainen. Esimerkkejä tällaisista vastauksista olivat ”Siinä sai tietoa päihteistä.” ja ”Se oli opettavainen.”. Suurin osa vastauksista oli melko lyhyitä. Monissa vastauksissa draamarataa pidettiin kuitenkin hyvänä, koska se antoi tietoa ja kertoi myös seurauksista; ”Näki miten kaikki eri aineet vaikuttivat ihmiseen ja mitä voi tapahtua.” ja ”Siellä sai oikeaa tietoa huumeista, tupakasta yms., mitä ne aiheuttaa.”. Esimerkiksi näiden kahden nuoren mielestä draamarata on ollut hyvä, koska päihteistä on saatu tietoa ja he ovat nähneet myös päihteiden käytön seuraukset.

Neljässä vastauksessa tulee esille, että draamarata on ollut hyvä, koska se on ollut mieleenpainuva. Neljä nuorta on myös maininnut, että draamarata oli hyvä, koska se oli mielenkiintoinen. Yhdessä vastauksessa on mainittu sekä mielenkiintoinen että mieleenpainuva, asioina, jotka tekivät draamaradasta hyvän; ”Se oli mieleenpainuva ja asia tuli varmasti kaikille selväksi. Mielenkiintoinen.”.

Osa nuorista piti draamarataa hyvänä, koska se oli realistinen ja aito. Yhteensä kahdeksassa vastauksessa aidon tuntuista tarinaa tai päihteiden käytön realistisen maailman esiintuomista pidettiin asioina, jotka tekivät draamaradasta hyvän. ”*Se oli aito, jännittävä, pelottava, kaikki loistavaa. Huumeitten ”hajut”.*” ja ”*Kaikki esitykset näytti aidoilta ja melkeen pelottavilta ja purkuhuone oli hyvä lopetus.*”. Neljä nuorta piti draamarataa hyvänä, koska se toi koulupäivään muutosta. Kaksi nuorta on esimerkiksi vastannut, että draamarata oli hyvä, koska ”*Siellä sai sipsiä.*” ja ”*Sai sipsiä ja siihen meni koulupäivä.*”.

9.2.7 Päihdevalistusdraamaradan huonoja puolia

Kyselylomakkeen viidenteentoista kysymykseen ”Päihdevalistusdraamarata oli huono, koska...?” on vastannut 26 nuorta draamarataa koskevaan kyselyosioon vastanneesta 83 nuoresta. Vastaukset poikkesivat toisistaan melko paljon. Neljä nuorta vastasi, että draamarata oli huono, koska se oli liian lyhyt. Yksi nuori vastasi päinvastoin, että draamarata oli huono, koska se oli liian pitkä ja kaksi nuorta vastasi, että jotkin kohdat draamaradassa olivat pitkästyttäviä.

Viidessä vastauksessa draamarataa pidettiin huonona, koska jokin konkreettinen asia oli nuoren mielestä huonoa. Esimerkkejä tällaisista vastauksista on; ”*Jaken bileissä haisi pahalle.*” ja ”*Hautajaisten jälkeen näkyi näyttelijät sermin takana odottamassa vuoroaan.*”. Kahdessa vastauksessa oli myös mainittu odotuksista, joita draamarata ei ollutkaan täyttänyt. ”*Ei saatu sitä paitaa ”USKALLA SANOA EI PÄIHTEILLE JA HUUMEILLE.”*”

Kahdeksan nuorta oli vastannut, että draamarata oli hyvä, koska se oli aito. Puolestaan kaksi nuorta oli vastannut, että draamarata oli huono, koska ”*Se ei tuntunut aidolta.*” ja ”*Oli hieman epätodellinen.*”. Yhdessä vastauksessa tuli myös esille parannusehdotus; ”*Se pitäisi laittaa nuoremmille, että ne tajuais ajois että se on paha asia.*”. Tärkeää on myös huomata, että kolme nuorta oli maininnut, että draamarata oli huono, koska se oli sekava. Kuten yksi nuori kirjoittaa; ”*Ainut huono puoli oli, että näyttelijät vaihtuivat koko ajan ja oli hieman sekava.*”.

9.3 Kyselyn C-osio; nuorten mielipiteitä päihdevalistuksesta

Kyselylomakkeen viimeinen osio eli C-osio oli tarkoitettu kaikille kyselyyn vastanneille nuorille. Tässä osiossa haluttiin saada selville nuorten mielipiteitä saamastaan päihdevalistuksesta. Halusimme selvittää olisiko draamarataan osallistuneilla nuorilla erilaisia ajatuksia saamastaan päihdevalistuksesta kuin niillä nuorilla, jotka eivät olleet siihen osallistuneet.

9.3.1 Päihdevalistus

Kyselyn viimeisen osion aloitti kysymys ”Koetko, että olet saanut päihdevalistusta?”. Vastausvaihtoehtoina kysymyksessä oli ”Kyllä”, ”Kyllä, mutta en tarpeeksi” ja ”En”. 135 vastaajasta 132 nuorta oli vastannut tähän kysymykseen. Nuoret olivat selkeästi sitä mieltä, että he ovat saaneet päihdevalistusta. 86,4 % nuorista oli valinnut näistä vastausvaihtoehdoista ”Kyllä”. Kahdeksan nuorta eli 6 % vastaajista koki että on saanut päihdevalistusta, mutta ei tarpeeksi. Kymmenen nuorta oli vastannut, että ei koe saaneensa päihdevalistusta.

Kyselylomakkeen 17. kysymyksessä selvitettiin mistä nuoret kokivat saaneensa päihdevalistusta. Niille nuorille, jotka olivat vastanneet edelliseen kysymykseen ”Kyllä”, tämä oli jatkokysymys. Tässä kysymyksessä nuoret pystyivät valitsemaan vaihtoehdoista ne, joista he kokivat saaneensa päihdevalistusta. Vastausvaihtoehtoina kysymyksessä oli ”Päihdevalistusdraamaradasta”, ”Oppitunnilta”, ”Terveystoimikunnalta”, ”Vanhemmilta”, ”Kavereiltani”, ”Mediasta” sekä ”Jostain muusta, mistä?”. Kyseessä oli puolistrukturoitu kysymys, jossa nuori pystyi täydentämään viimeistä vastausta. Nuoret pystyivät valitsemaan annetuista vaihtoehdoista yhden tai useampia. Kaiken kaikkiaan vastausvalintoja kysymykseen tuli 312 eli melko moni nuori oli valinnut useampia vastausvaihtoehtoja.

Nuoret kokevat saaneensa päihdevalistusta pääasiassa oppitunnilta, päihdevalistusdraamaradasta ja vanhemmilta. Vastausvaihtoehto ”Oppitunnilta” oli saanut 31,4 % kaikista valinnoista. Seuraavaksi eniten valintoja oli saanut

vaihtoehdot ”Päihdevalistusdraamaradasta” ja ”Vanhemmiltani”, molemmat vaihtoehdot olivat saaneet noin 20 % nuorten vastausvalinnoista. Jonkin verran nuoret kokivat saaneensa päihdevalistusta myös mediasta, terveydenhoitajalta ja kavereilta.

9.3.2 Auttavat tahot nuorten kohdatessa ongelmia

Kyselyn 18. kysymys oli ”Jos sinulla tai kaverillasi olisi kysymyksiä tai ongelmia liittyen päihteisiin, kenen puoleen kääntyisit? Valitse kolme vaihtoehtoa.”. Kysymyksessä oli 11 vastausvaihtoehtoa ja lisäksi se oli puolistrukturoitu, eli vastaajat pystyivät vielä täydentämään viimeistä vastausvaihtoehtoa. Nuorten vastauksista käy ilmi että kohdatessaan kyseisiä ongelmia he kääntyisivät luultavasti vanhempien, kavereiden tai terveydenhoitajan puoleen. Nämä vastausvaihtoehdot olivat saaneet yhteensä 58,6 % nuorten antamista vastauksista. Seuraavaksi eniten valintoja olivat saaneet vastausvaihtoehdot ”Nuorisohjaajan”, ”Lääkäriin/terveyskeskuksen” sekä ”Median (internet, TV ym.)”. Muutoin vastaukset olivat jakautuneet melko tasaisesti muiden vaihtoehtojen kesken. Viisi nuorta kääntyisi kysymyksien tai ongelmien kanssa seurakunnan työntekijän puoleen.

Osa nuorista kääntyisi ongelman kanssa jonkun muun puoleen kuin vastausvaihtoehdoissa oli mainittu. Näissä tapauksissa nuoret saivat itse täydentää kenen puoleen he kääntyisivät. Kaksi nuorta oli vastannut kääntyvänsä terveystiedon opettajan puoleen. Myös sisarukset, mummi ja poikaystävä oli mainittu, kysyttäessä kenen puoleen nuori kääntyisi. Yksi nuorista oli myös maininnut, että se minkälaisesta ongelmasta on kyse, vaikuttaa siihen kenen puoleen käännetään.

9.3.3 Nuorten mielipiteet saamastaan päihdevalistuksesta

Nuorten mielipiteet saamastaan päihdevalistuksesta voivat vaihdella ja halusimme nuorten kertovan millaista heidän saamansa päihdevalistus on ollut. Kysymyksenä oli; ”Päihteistä esitettävä tieto on ollut? (Valitse yksi tai useampi vaihtoehto)”. Kysymys sisälsi monta vastausvaihtoehtoa, joista nuoret pystyivät valitsemaan

sopivimmat. Kysymys oli puolistrukturoitu ja nuori pystyi täydentämään viimeistä vastausvaihtoehtoa. Vastausvaihtoehtoina oli ”Monipuolista”, ”Yksipuolista”, ”Mielenkiintoista”, ”Tylsää”, ”Asiallista”, ”Asiatonta”, ”Opettavaista”, ”En ole oppinut mitään”, ”Tarpeellista”, ”Turhaa” sekä ”Muuta, millaista”.

Vastauksista käy ilmi, että nuorten mielestä heidän saamansa päihdevalistus on ollut monipuolista, opettavaista, asiallista ja tarpeellista. Nämä vaihtoehdot oli valittu useimmiten. Melko moni nuori koki päihdevalistuksen olleen mielenkiintoista, mutta toisaalta myös tylsää.

Muutama nuori oli myös täydentänyt omia vastauksiaan kirjallisesti kohtaan ”Muuta, millaista”. Näissä vastauksissa tuli ilmi että päihdevalistus on ollut omaa kielteistä kantaa vahvistavaa. Toisaalta muutama nuorista kokee että päihdevalistus on sisältänyt tietoa, joka on jo entuudestaan tuttua.

Seuraavassa muutamia otteita nuorten täydentämistä vastauksista;

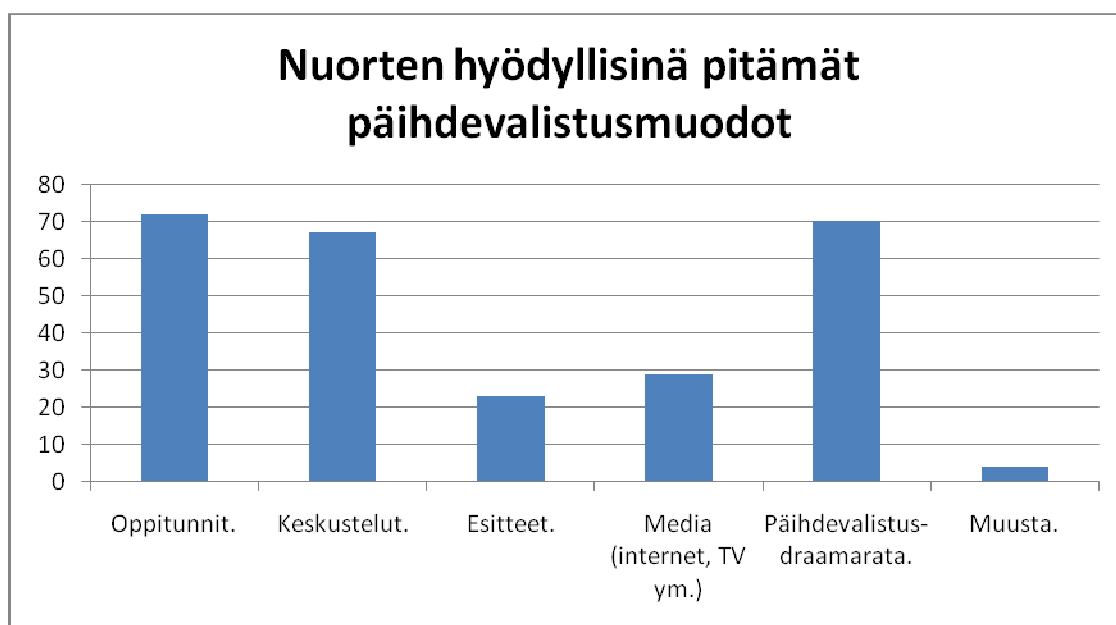
”Korostetaan liikaa mitä niistä seuraa. Pitää kertoa että miksi niitä ei pitäisi edes kokeilla.”

”Tärkeää nuorille, koska kaikki nuoret ovat halukkaita kokemaan melkein kaikkea kiellettyä.”

9.3.4 Hyödyllinen päihdevalistusmuoto

Kyselylomakkeen toiseksi viimeinen kysymys kartoitti sitä, minkälaisesta päihdevalistusmuodosta nuoret kokisivat olevan hyötyä. Nuoret pystyivät valitsemaan yhden tai useamman kuudesta vastausvaihtoehdosta. Kysymys oli puolistrukturoitu ja nuoret pystyivät halutessaan täydentämään viimeistä vastausvaihtoehtoa. Vastausvaihtoehdot olivat: ”Oppitunnit”, ”Keskustelut”, ”Esitteet”, ”Media (internet, TV ym.)”, ”Päihdevalistusdraamarata” sekä ”Muusta, millaisesta?”. Kysymykseen vastanneiden nuorten mielestä päihdevalistusmuodot, joista olisi hyötyä ovat oppitunnit, päihdevalistusdraamarata sekä keskustelut. Oppitunnit oli saanut 27,2 %,

päihdevalistusdraamarata 26,4 % ja keskustelut 25,3 % kaikista vastausvalinnoista. Noin 20 % vastausvalinnoista jakautui melko tasaisesti esitteiden ja median välillä. Muutama nuori oli myös vastannut kokevansa jonkin muun päihdevalistusmuodon hyödylliseksi. Yksi nuori oli täydentänyt vastaustaan näin; ”Sosiaalisesta vaikutuksesta, missä voi esittää kysymyksiä yms.”. Nuorisoiilat ja vanhemmat oli myös mainittu hyödyllisenä päihdevalistusmuotona. (Kuvio 6.)

Kuvio 6. Nuorten vastaukset lukumäärinä kysyttäessä hyödyllisiä päihdevalistumuotoja.

9.3.5 Hyödyllinen ikäkausi päihdevalistuksen aloittamiselle

Kyselyn lopuksi nuorilta kysyttiin minkä ikäisenä päihdevalistus olisi heidän mielestään hyvä aloittaa. Vastausvaihtoehtoina kysymykseen oli ”Alakouluikäisenä”, ”Yläkouluikäisenä”, ”Lukio- tai ammattikouluikäisenä” sekä ”En osaa sanoa”. Kysymykseen oli vastannut 92,6 % kaikista kyselyyn osallistuneista nuorista. Suurin osa nuorista oli sitä mieltä että päihdevalistus olisi hyvä aloittaa alakouluikäisenä. 20,7 % vastaajista koki että päihdevalistus olisi hyvä aloittaa vasta yläkouluikäisenä. 14,8 % nuorista ei osannut sanoa milloin

päihdevalistus olisi hyvä aloittaa. Kolme nuorta oli sitä mieltä että päihdevalistus tulisi aloittaa lukio- tai ammattikouluikäisenä.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kyselyn tulokset antavat hyvin tietoa Vöyrinkaupungin koulun seitsemäsluokkalaisten nuorten päihdekäyttäytymisestä ja heidän mielipiteistään päihdevalistukseen liittyen. Kyselyn A-osion tuloksista käy ilmi, että tyttöjen ja poikien päihdekokeiluissa ei ole suuria eroja. Tämä selviää sukupuolen ja päihdekokeilujen ristiintaulukoinnista. Vaikka ristiintaulukoinnin mukaan tytöillä on noin 6 % enemmän päihdekokeiluja, täytyy ottaa huomioon että kyselyyn vastanneiden kokonaismäärästä tyttöjä on hieman enemmän. Jos kyselyyn olisi vastannut sama määrä tyttöjä ja poikia, voisi päihdekokeilujen välillä oleva ero tasoittua entisestään.

Kyselyllä on haluttu kartoittaa myös sitä, missä nuorten päihdekokeilut yleensä tapahtuvat. Suurin osa nuorista kertoo käyttävänsä päihteitä kavereiden luona, kaupungilla, yksin kotona tai bileissä. Lähes 10 % nuorista kertoo käyttäneensä päihteitä myös kotona vanhempien läsnä ollessa. Tutkimustuloksista käy selkeästi ilmi, että nuoret käyttävät päihteitä yleensä paikoissa, joissa he eivät ole vanhempien valvonnan alla. Tästä huolimatta nuoret, kohdatessaan ongelmia tai kysymyksiä päihteisiin liittyen, hakisivat tällaisissa tilanteissa todennäköisesti apua vanhemmiltaan. Tämä tulee esille vastauksista kysymykseen, jossa on kartoitettu henkilöitä, kenen puoleen nuoret kääntyisivät kohdatessaan ongelmia. Nuorten vastauksista käy myös ilmi, että vanhempien lisäksi moni nuorista kääntyisi kavereiden tai terveydenhoitajan puoleen kohdatessaan ongelmia päihteisiin liittyen.

Kyselytulosten mukaan voidaan sanoa, että suurin osa eli noin 72 % Vöyrinkaupungin seitsemäsluokkalaisista ei tupakoi tai ole kokeillut tupakointia. Kuitenkin jopa lähes 7 % eli joka 15. kyselyyn vastanneesta nuoresta tupakoi säännöllisesti. Tarkastellessa tutkimustuloksia täytyy ottaa myös huomioon, että noin 20 % nuorista on jo kokeillut tupakointia, mutta ei kuitenkaan tupakoi säännöllisesti. Kyselyyn vastanneista nuorista 47 % on kokeillut alkoholin käyttöä kerran tai useammin. Näistä nuorista lähes 38 % on vastannut käyttävänsä alkoholia harvemmin kuin kerran kuukaudessa tai tätä useammin. Vain kuusi

nuorta on vastannut käyttäneensä myös jotain muuta päihdettä kuin alkoholia tai tupakkaa. Näistä suurin osa oli maininnut käyttävänsä nuuskaa. Näistä tuloksista voidaan päätellä, että päihteet ovat vaihtelevasti osa nuorten elämää jo seitsemännellä luokalla.

Päihdevalistus olisi tulosten valossa hyvä aloittaa ennaltaehkäisevästi jo alakouluikäisenä. Tavoitteena oli saada selville nuorten näkemyksen siitä, milloin päihdevalistus olisi hyvä aloittaa. Myös suurin osa eli 55 % nuorista on sitä mieltä, että päihdevalistus olisi hyvä aloittaa jo alakouluikäisenä. Lähes 21 % nuorista pitää päihdevalistuksen aloittamista yläkouluikäisenä sopivana. Yhtenä oppinnäytetyön tavoitteena on saada selville minkä ikäisenä draamarataan osallistuminen olisi nuorille hyödyllisintä. Suurin osa draamarataan osallistuneista nuorista kokevat draamaradan hyödylliseksi kuudes- tai seitsemäsluokkalaisena.

Kyselyyn vastanneista 135 nuoresta, jopa 61,5 % eli 83 nuorta on osallistunut draamarataan syksyllä 2007. Heistä noin 89 % on vastannut muistavansa draamaradan erittäin hyvin tai melko hyvin. Vaikka nuoret ovat vastanneet kyselyyn 1,5 vuotta draamarataan osallistumisen jälkeen, he kuitenkin muistavat sen aikaväliin nähden hyvin.

Draamaradan kehittämiseksi ja vaikuttavuuden selvittämiseksi on kartoitettu kyselyssä myös sitä, mitkä osiot ovat parhaiten jääneet nuorten mieleen. Kysymyksen kokonaistuloksista käy ilmi, että huumebilehuone on jäänyt nuorten mieleen selkeästi parhaiten. Kokonaistuloksia tarkasteltaessa toiseksi parhaiten nuorille on jäänyt mieleen draamaradan hautajaiset. Voidaan ajatella draamaradan kokonaisuudessaan olleen mieleenpainuva, koska kaikki kysymyksen vastausvaihtoehdot ovat saaneet nuorten valintoja. Kolme nuorta on valinnut mieleenpainuvana osiona jonkin muun asian. Kaksi heistä on tarkentanut muistaneensa tupakkahuoneessa olevat tupakoitsijan keuhkot.

Draamaradan hyviä ja huonoja asioita on kartoitettu avoimilla kysymyksillä. Draamarataan osallistuneista nuorista noin 78 % on vastannut avoimeen kysymykseen draamaradan hyvistä puolista. Vastauksista käy ilmi, että nuorilla

on paljon yhteneviä mielipiteitä draamaradan positiivisista asioista. Johtopäätöksenä näistä vastauksista voidaan päätellä että nuoret pitävät draamarataa kaikinpuolin opettavaisena. Heidän mukaansa draamaradassa selkeästi näytetään ja kerrotaan päihteiden käytön haitat ja seuraukset.

Noin 31 % draamaradan kiertäneistä nuorista oli vastannut avoimeen kysymykseen draamaradan huonoista puolista. Vastausprosentista voidaan päätellä, että nuoret ovat löytäneet draamaradasta huonoja puolia selvästi vähemmän kuin hyviä puolia. Huonoja puolia esiin tuovat avoimet vastaukset poikkeavat toisistaan melko paljon. Selkeää yhteneväistä linjaa on nuorten vastauksista vaikea havaita toisin kuin draamaradasta hyviä puolia kartoittavista vastauksista.

Kyselyn tuloksista käy ilmi, että noin 27 % draamarataan osallistuneista nuorista on kokenut draamaradan vaikuttaneen heidän suhtautumiseensa päihteisiin liittyen. Nämä nuoret ovat täydentäneet vastaustaan seuraavassa avoimessa kysymyksessä. Vastauksista käy ilmi, että draamarata on vahvistanut nuorten osittain tai kokonaan kielteistä kantaa päihteitä kohtaan. Reilulla kolmanneksella näistä nuorista on selkeästi yhteneväinen mielipide siitä, että draamaradan vaikutuksesta he eivät aio käyttää päihteitä.

Kyselyn avulla halutaan saada selville onko draamarata synnyttänyt keskustelua nuorten, heidän vanhempiensa tai opettajien välillä. Draamarataan osallistuneiden nuorten vanhemmilla on myös ollut mahdollisuus kiertää draamarata syksyllä 2007. Lisäksi moni opettajista on kiertänyt draamaradan nuorten mukana. Noin 85 % vastauksista käy ilmi, että nuoret ovat keskustelleet draamaradasta joko kavereiden, vanhempien tai opettajan kanssa. Draamaradan suunnitteluvaiheessa syksyllä 2007 yhtenä tavoitteena on ollut saada aikaiseksi keskustelua draamaradasta kotona ja koulussa. Keskusteluiden on toivottu lisäävän draamaradan vaikuttavuutta. Tutkimustuloksista käy ilmi, että nuoret ovat keskustelleet draamaradasta niin kavereiden kuin myös aikuisten kanssa.

Kaikista kyselyyn vastanneista nuorista lähes 85 % kokee saaneensa päihdevalistusta. Vaikka suurin osa nuorista on vastannut näin, on tärkeää huomioida, että osa nuorista ei koe saaneensa päihdevalistusta tarpeeksi tai saaneensa sitä ollenkaan. Nuoret kokevat saaneensa päihdevalistusta enimmäkseen oppitunnilta, draamaradasta sekä vanhemmilta. Nykyajan tietoyhteiskunnasta viestinee se, että nuoret ovat jonkin verran kertoneet saaneensa päihdevalistusta myös mediasta. Nuoret pitävät saamaansa tietoa päihhteistä pääasiassa monipuolisena, opettavaisena, asiallisena ja tarpeellisena. Tutkimustuloksista käy ilmi, että nuoret kuvailevat saamaansa tietoa päihhteistä useammin positiivisilla kuin negatiivisilla ilmauksilla. Nuorten valitsemien negatiivisten ilmaisujen mukaan, pitävät he päihhteistä saatua tietoa pääasiassa tylsänä ja yksipuolisena.

Tutkimuksen tavoitteiden kannalta tärkeät tutkimustulokset saadaan kysymyksestä, jossa kartoitetaan nuorten mielipidettä hyödyllisimmistä päihdevalistusmuodoista. Nuoret ovat voineet valita yhden tai useampia vastausvaihtoehtoja. Tuloksista käy ilmi, että nuoret kokisivat hyödyllisimmiksi päihdevalistusmuodoiksi oppitunnit, draamaradan sekä keskustelut. Tutkimuksen kannalta kiinnostava tulos on, että 70 nuorta 135:stä kokisi draamaradan hyödylliseksi päihdevalistusmuodoksi. Päihdevalistusmuotona perinteisempi oppitunneilta saatava päihdevalistus on saanut vain kaksi valintaa enemmän kuin draamarata. Nuorista 67 pitävät keskustelua hyödyllisenä päihdevalistusmuotona.

Keskustelua voidaan pitää omana päihdevalistusmuotona, mutta se voidaan myös nähdä päihdevalistusta tehostavana tekijänä. Aiemmin johtopäätöksissä on mainittu draamaradan herättäneen keskustelua. Jälkikäteen keskustelu, päihdevalistusmuodosta riippumatta, on tärkeää. Nuori saattaa jäädä pohtimaan päihdevalistuksesta saamaansa tietoa ja omaa kantaansa päihhteisiin liittyen. On tärkeää, että nuorella on mahdollisuus jälkeenpäin keskustella päihdevalistuksesta nousseista mietteistä. Esimerkkinä nuoren vastaus, josta voidaan havaita draamaradan herättäneen pohdintaa:

”Jotkut nuoret saattavat kiinnostua alkoholista ja tupakasta. Mutta rata oli ristiriitainen, jotkut saattoivat saada itsensä pysymään erossa päihteistä, mutta jotkut saattoivat taas miettiä, että se on makeeta ja kovaa jos polttaa ja juo, käyttää huumeita, mutta sitten loppu on huono.”

11 POHDINTA

Tarkastellessamme kyselyn tuloksia, huomasimme päihteiden olevan enemmän tai vähemmän osa Vöyrinkaupungin yläkoulun seitsemäsluokkalaisten arkea. Tuloksista kävi ilmi, että nuorten päihdekäyttäytyminen vaihtelee päihteettömyyden ja säännöllisen päihteiden käytön välillä. Voidaan todeta, että nuorten päihdekokeilut pitävät sisällään pääasiassa tupakan ja alkoholin käyttöä. Huumekekokeiluja ei ole tullut esille nuorten vastauksista. Mielestämme positiivisena tuloksena voidaan pitää sitä, että lähes 60 % kaikista kyselyyn vastanneista nuorista kertoo, ettei ole koskaan kokeillut päihteiden käyttöä.

Olemme kyselyn avulla pyrkineet selvittämään nuorten mielipiteitä draamamuotoisesta päihdevalistuksesta. Draamarata poikkeaa paljon nuorten yleensä saamasta päihdevalistuksesta. Draaman keinoin halutaan tuoda esille päihteiden vaaroja konkreettisilla esimerkeillä. Draaman tarkoituksena on herättää nuorena tunteita päihteiden käyttöön ja sen seurauksiin liittyen. Draamarata herättää kaikissa siihen osallistuneissa jonkinlaisia ajatuksia ja tunteita. Mielestämme draamarata on osallistava ja sosiaalistava päihdevalistusmuoto, jonka avulla nuori voi oppia uusia asioita itsestään ja toisista.

Opinnäytetyömme lähtökohtaisena tavoitteena on ollut selvittää kannattaisiko draamarataa tai samantyylistä hanketta toteuttaa myös tulevaisuudessa. Tiesimme että kyseisten seitsemäsluokkalaisten joukossa pitäisi olla jonkin verran draamarataan osallistuneita, mutta yllätyimme positiivisesti kun 135:stä kyselyyn vastanneesta jopa 83 nuorta oli osallistunut draamarataan. Tämä antaa mielestämme hyvän pohjan draamaradan vaikuttavuuden arvioinnille. Alkuperäisen suunnitelman mukaan ajattelimme olla mukana luokassa nuorten vastatessa kyselyyn. Olisimme halunneet itse pohjustaa nuorille kyselyä ja vastata mahdollisiin kysymyksiin. Tämä ei kuitenkaan ollut käytännössä mahdollista.

Kokonaisuudessaan kyselymme B-osiolla, joka oli tarkoitettu draamarataan osallistuneille nuorille, halusimme kartoittaa draamaradan vaikuttavuutta. Tämän osion kvantitatiivisilla ja kvalitatiivisilla kysymyksillä olemme saaneet esille

nuorten ajatuksia ja mielipiteitä draamarataan liittyen. Näiden vastausten pohjalta olemme voineet arvioida draamaradan vaikuttavuutta päihdevalistusmuotona sekä sen kehitysmahdollisuuksia.

Noin neljännes draamarataan osallistuneista nuorista on vastannut sen vaikuttaneen heidän suhtautumiseensa päihteiden käyttöön liittyen. Pohdimme olisivatko yksityiskohtaisemmat vastausvaihtoehdot vaikuttaneet tutkimustulokseen tämän kysymyksen kohdalla, sillä suurin osa nuorista oli vastannut tähän kysymykseen ”En osaa sanoa.”. Kvalitatiivisten kysymysten vastauksista käy kuitenkin ilmi, että draamaradalla on ollut myös vahvistava vaikutus entuudestaan kielteisen kannan omaavien nuorten suhtautumiseen päihteitä kohtaan. Suurin osa nuorista muistaa draamaradan erittäin tai melko hyvin. Lisäksi lähes 80 % draamarataan osallistuneista nuorista oli kuvaillut draamaradan hyviä puolia niitä kysyttäessä. Näiden seikkojen perusteella voidaan sanoa draamaradan vaikuttaneen nuoriin monin tavoin.

Miettiessä draamaradan kehitysmahdollisuuksia tulee ottaa huomioon tutkimustulokset kokonaisuudessaan, mutta erityisesti nuorten esiin nostamat huonot puolet draamaradasta. Kvalitatiivinen kysymys draamaradan huonoista puolista on saanut selvästi vähemmän vastauksia kuin vastaava kysymys draamaradan hyvistä puolista. Näistä nuorten vastauksista nousi esiin asioita, joiden kehittämistä olimme jo aiemmin pohtineet. Draamarata oli toteutettu siten, että joka osiossa oli eri näyttelijät. Näin ollen myös päärooleissa Jennaa ja Marikaa näyttelleet henkilöt vaihtuivat useaan otteeseen. Osa nuorista oli vastannut tämän seikan vaikeuttaneen draamaradan tarinan seuraamista ja tehneen siitä sekavan.

Mielestämme draamarataa voitaisiin kehittää panostamalla tarinan yhtenäistämiseen. Tämä voitaisiin saavuttaa näyttelijöiden vaihtuvuutta vähentämällä. Vaikka draamarataan osallistuvien näkökulmasta sivurooleja näyttelevät henkilöt vaihtuvat, tarinan päähenkilöitä Marikaa ja Jennaa näyttelevät voisivat kiertää koko draamaradan nuorten mukana alusta loppuun. He jättäisivät väliin ainoastaan osiot, joissa Marika ja Jenna eivät esiinny. Pelkästään tämä

muutos voisi helpottaa tarinan seuraamista. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että pääroolien näyttelijöitä tarvittaisiin useampia. Vuonna 2007 draamaradassa oli mukana yksi luokka suomenkielisestä ammattikorkeakoulusta. Kehittämisehdotuksemme draamaradan yhtenäistämisestä voitaisiin mielestämme toteuttaa kahden sosionomiluokan voimin.

Toteuttaessamme draamarataa vuonna 2007 pohdimme, olivatko jotkin draamaradan osiot liian pelottavia tai rajuja siihen osallistuneiden nuorten ikään nähden. Kysyimme nuorilta, mitkä osiot olivat mieleenpainuvimpia silloisessa draamaradassa. Tämän kysymyksen tulosten perusteella voidaan sanoa, että parhaiten nuorten mieleen ovat jääneet juuri ne osiot, joiden rajuutta toteutuksen yhteydessä pohdimme. Kyselytulosten mukaan nuorten mielestä mieleenpainuvimmat osiot draamaradassa olivat huumebileet ja hautajaiset. Mielestämme draamaradan vaikuttavuuden teho perustuu ainakin osittain tällaisille nuoria herätteleville osioille. Mahdollisissa tulevissa samankaltaisissa hankkeissa tällainen nuoria herättelevä ote tulisi säilyttää. Toinen pohdintaa aikaiseksi saanut asia oli draamaradan sopivuus kuudesluokkalaisille. Tutkimustulosten mukaan yli puolet draamarataan osallistuneista nuorista kokee draamaradan kiertämisen hyödyllisimmäksi alakoulun kuudennella luokalla. Tältä osin draamarataa voitaisiin tulevaisuudessa kehittää niin, että hankkeen kohderyhmänä olisivat pelkästään kuudesluokkalaiset nuoret.

Tällä hetkellä seuraavaa draamaratahanketta Setlementti Vestiksen koordinoimana ei ole suunnitteilla. Tutkimustulosten pohjalta olemme sitä mieltä, että draamarata olisi tärkeää ja hyödyllistä järjestää myös tulevaisuudessa. Yhtenä kehittämisen haasteena on yhteistyökumppaneiden sitouttaminen hankkeen toteuttamiseen. Hankkeen tulevaisuuden kannalta olisi tärkeää kartoittaa tahot, jotka mahdollisesti voisivat koordinoida hanketta jatkuvaluonteisesti. Hankkeen toteuttamiseen on osallistunut aiempina vuosina useita yhteistyötahoja. Olisi hyvä saada kaikki hankkeen toteuttamiseen osallistuvat tahot sitoutumaan draamaradan järjestämiseen useammaksi vuodeksi eteenpäin. Hankkeen jatkuvaluonteisuutta voisi osaltaan edistää yhteistyötahojen uudelleenkartoittaminen ja näiden

hankkeeseen mukanaan tuomat resurssit. Pohdimme, voisiko esimerkiksi Vaasan ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoita sitouttaa enemmän draamaradan suunnitteluun, kehittämiseen ja toteuttamiseen. Tämän avulla voitaisiin draamarata mahdollisesti järjestää useampana päivänä ja useammille Vaasan alakoulujen kuudesluokkalaisille.

LÄHTEET

Advisory Council on the Misuse of Drugs 2006. Pathways to Problems. Hazardous use of tobacco, alcohol and other drugs by young people in the UK and its implications for policy. Julkaistu 09/2006. [viitattu 1.10.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL:<http://www.ias.org.uk/pathways/pathways.pdf>>

Best, David 1996. Research in Drama and the Arts in Education: The Objective Necessity – Proving It. Teoksessa John, Somers (toim.), Drama and Theatre in Education. Contemporary research. 4-23. [viitattu 5.10.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://www.google.fi/search?hl=fi&client=firefox-a&channel=s&rls=org.mozilla%3Afi%3Aofficial&hs=nGV&q=theatre%2C+drama+and+feelings&btnG=Haku&meta=>>>

Hakkarainen, Pekka 2008. Tietoiskut. Huumeiden käyttö Suomessa. Julkaistu 1.4.2008. [viitattu 27.9.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://www.paihdelinkki.fi/tietoiskut/112-huumeiden-kaytto-suomessa>>

Heikkinen, Hannu 2005. Draamakasvatus – opetusta, taidetta, tutkimista!. Jyväskylä. Minerva Kustannus Oy.

Heikkinen, Hannu 2001. Pohdintaa draamakasvatuksen perusteista. Teoksessa Korhonen, Pekka & Ostern, Anna-Lena (toim.), Katarsis. Draama, teatteri ja kasvatus. Jyväskylä. Atena Kustannus Oy. 76-105.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2004. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Huoponen, Kaarina, Peltonen, Heidi, Mustalampi, Saini & Koskinen- Ollongvist, Pirjo 2002. Päihteiden käytön ehkäisy. Opas koulujen ja sidosryhmien yhteistyöhön. Opetushallitus. Hakapaino Oy.

Hyyppä, Markku, T. & Liikanen, Hanna-Liisa 2005. Kulttuuri ja terveys. Helsinki. Edita.

Häkämies, Annukka 2005. Tunteet – portti arvomaailmaamme draamatyöskentelyssä. Teoksessa Ventola, Marjo-Riitta & Renlund, Micke (toim.), Draamaa ja teatteria yhteisössä. Helsinki. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia. 146-158.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Irti Huumeista ry, Keskusrikospoliisi, Opetushallitus, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto & Stakes 2001. Suomi ja huumeet. Tietopaketti huumeista. Rauma. Kirjapaino West Point Oy.

Järvinen, Anna, Jokinen, Nina, Ketonen, Tiina, Laari, Liisa, Opari Päivi & Varamäki Ritva 2009. Päihdebarometri 2009. Kuntien ja järjestöjen näkemyksiä päihdetilanteesta. Terveystieteiden tutkimuskeskus. [viitattu 1.10.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: http://www.tekry.fi/timage.php?i=100908&f=1&name=Paihdebarometri_2009.pdf>

Kanerva, Pirjo & Viranko, Viivi 1997. Aplodeja etsijöille. Näkökulmia draamaan sekä taidekasvatuksena että opetusmenetelmänä. Rauma. Painorauma Oy.

Kurki, Leena 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere. Vastapaino.

Kylmänen, Petri 2005. Kun kaikki muutkin...; Nuorten ehkäisevä päihdetyö. Tampere. Tammi.

Lappalainen-Lehto, Riitta, Romu, Maija-Liisa & Taskinen, Mailis 2007. Haasteena päihteen. Ammatillisen päihdetyön perusteita. WSOY.

Lindholm, Johanna, toiminnanohjaaja 9.2.2009. Setlementti Vestis. Haastattelu.

Lyytinen, Paula, Korhonen, Mikko 2001. Lyytinen, Heikki (toim.). Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Porvoo. WS Bookwell Oy.

Långsjö, Kati 2008. Draaman ja yhteisökasvatuksellisten periaatteiden soveltaminen kuntoutuksen opetuksessa. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Kehittämishankeraportti.

Ostern, Anna-Lena 2001. Teatterin merkitys kautta aikojan lasten ja nuorten näkökulmasta. Teoksessa Korhonen, Pekka & Ostern, Anna-Lena (toim.), *Katarsis. Draama, teatteri ja kasvatus*. Jyväskylä. Atena Kustannus Oy. 7-45.

Penttinen, Erkki & Jokiniemi, Marja 2006. Vaasan kaupungin päihdetyön palveluopas. Julkaistu 20.11.2006. [viitattu 25.9.2009]. Saatavilla www-muodossa:

<URL:http://www.vaasa.fi/Suomeksi/Sosiaali_ ja_ terveys/Paihdehuolto_ /Ehkaisev a_ tyo_>

Rusanen, Soile 2001. Teatteri – huutolaislapsi suomalaisessa koulussa. Teoksessa Korhonen, Pekka & Ostern, Anna-Lena (toim.), *Katarsis. Draama, teatteri ja kasvatus*. Jyväskylä. Atena Kustannus Oy. 47-60.

Slater, Alan & Bremner, Gavin (edited) 2004. *An introduction to developmental psychology*. Malden, USA. Blackwell Publishing Ltd.

THL 2009. Päihdetyö Neuvoo-antavat. Päihdetyön keskeiset käsitteet. Julkaistu 22.3.2006. Päivitetty 7.5.2008. [viitattu 19.9.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://neuvoo-antavat.stakes.fi/FI/kehittaminen/kasitteet/index.htm>>

Toikko, Timo 2002. Marginaalit ja sosiokulttuurisen työn mahdollisuudet. Teoksessa Juhila, Kirsti, Forsberg, Hannele & Roivainen, Irene (toim.), *Marginaalit ja sosiaalityö*. Jyväskylä. Kopijyvä. 272-288.

Ventola, Marjo-Riitta 2005. Taide keskellä elämää. Teoksessa Ventola Marjo-Riitta & Renlund Micke (toim.), *Draamaa ja teatteria yhteisössä*. Helsinki. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia. 34-47.

Österberg, Esa 2006. Tietoiskut. Alkoholin käyttö Suomessa. Julkaistu 4.7.2006.
[viitattu 27.9.2009]. Saatavilla [www-muodossa:](http://www.muodossa.fi)
<URL:<http://www.paihdelinkki.fi/tietoiskut/111-alkoholinkaytto-suomessa>>

LIITE 1

Heli Ijäs
Skoonenkatu 10 B 31
65100 VAASA
Puh. 044 293 4887

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Susanna Repola
Kirkkopuistikko 31 B 26
65100 VAASA
Puh. 040 842 7465

5.2.2009

Vaasan Setlementtiyhdistys ry
Toiminnanjohtaja
Maija Nyystilä
Huvilakatu 1
65200 VAASA

Opiskelemme Vaasan ammattikorkeakoulussa sosiaalialan koulutusohjelmassa. Valmistumme sosionomeiksi jouluna 2009. Tarkoituksenamme olisi tehdä opinnäytetyömme Setlementti Vestiksen Päihdevalistusdraamarataan liittyen. Olimme itse mukana vuoden 2007 draamaradassa. Haluaisimme opinnäytetyöllämme selvittää nuorten ajatuksia ennaltaehkäisevään päihdetyöhön liittyen sekä ajatuksia draamaradan vaikuttavuudesta.

Olemme valinneet tutkimusmenetelmäksi kyselylomakkeen sekä haastattelut. Tarkoituksenamme olisi haastatella Setlementti Vestiksen Johanna Lindholmia opinnäytetyöhömmme liittyen. Opinnäytetyöhön kerättyä tietoa käsitellään luottamuksellisesti.

Opinnäytetyötämme ohjaa yliopettaja Hans Frantz, häneltä voi tarvittaessa kysyä lisätietoja, puh: 050-323 8976/ +358 207 663 321, hans.frantz@puv.fi.

Pyydämme teiltä kohteliaimmin lupaa tutkimuksemme suorittamiseen. Toivomme saavamme teiltä kirjallisen suostumuksen kyseessä olevan tutkimuksen suorittamiseen.

Ystävällisin terveisin

Heli Ijäs
e0600908@puv.fi

Susanna Repola
e0600434@puv.fi

VAASAN SETLEMENTTIYHDISTYS RY
VASA SETTLEMENTFÖRENING RF

Heli Ijäs
Susanna Repola

Kiitos mielenkiinnostanne Setlementti Vestiksen päihdevalistusdraamarata-
asiaa kohtaan.

Vaasan Setlementtiyhdistyksen puolesta annan teille tutkimusluvan sosiaali-
alan koulutusohjelmaan kuuluvaa opinnäytetyötänne varten.
Voitte ottaa yhteyttä toiminnassamme oleviin henkilöihin tutkimushaastattelu-
jen merkeissä.

Vaasassa 6.2.2009

Vaasan Setlementtiyhdistys ry

A handwritten signature in blue ink that reads "Maija Nyystilä". The signature is written in a cursive, flowing style.

Maija Nyystilä
toiminnanjohtaja

Heli Ijäs
Skoonenkatu 10 B 31
65100 VAASA
Puh. 044 293 4887

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Susanna Repola
Kirkkopuistikko 31 B 26
65100 VAASA
Puh. 040 842 7465

20.4.2009

Vöyrinkaupungin koulu
Rehtori
Pirkko Kärjämäki
Vuorikatu 11
65100 VAASA

Opiskelemme Vaasan ammattikorkeakoulussa sosiaalialan koulutusohjelmassa. Valmistumme sosionomeiksi jouluna 2009. Tarkoituksenamme olisi tehdä opinnäytetyömme Setlementti Vestiksen Pähdevalistusdraamarataan sekä ennaltaehkäisevään päihdetyöhön liittyen. Olimme itse mukana vuoden 2007 draamaradassa. Haluaisimme opinnäytetyöllämme selvittää muun muassa Pähdevalistusdraamaradan vaikuttavuutta.

Olemme valinneet tutkimusmenetelmäksi kyselylomakkeen. Tarkoituksenamme olisi kyselylomakkein selvittää Vöyrinkaupungin koulun pääosin seitsemännellä luokalla olevilta nuorilta heidän ajatuksiaan ennaltaehkäisevään päihdetyöhön sekä pähdevalistusdraamarataan liittyen. Haluaisimme tehdä kyselyn kaikille 7. luokalla oleville ja mahdollisesti osalle 8. luokalla oleville nuorille. Opinnäytetyöhön kerättyä tietoa käsitellään anonyymisti sekä luottamuksellisesti.

Opinnäytetyötämme ohjaa yliopettaja Hans Frantz, häneltä voi tarvittaessa kysyä lisätietoja, puh: 050-323 8976, hans.frantz@puv.fi.

Pyydämme teiltä kohteliaimmin lupaa tutkimuksemme suorittamiseen. Toivomme saavamme teiltä kirjallisen suostumuksen kyseessä olevan tutkimuksen suorittamiseen.

Ystävällisin terveisin

LIITE 3

Heli Ijäs
e0600908@puv.fi

Susanna Repola
e0600434@puv.fi

<i>Viranomaisen - Myndighet</i>	<i>pvm-datum</i>	<i>§</i>	<i>DN:o</i>
Vöyrinkaupungin koulun rehtori	28.4.09	274	

Asia

TUTKIMUSLUPA / Ijäs, Heli / Repola, Susanna

Myönnetään tutkimuslupa VAMK:n opiskelijoille Ijäs ja Repola ennaltaehkäisevää päihdetyötä koskevaan opinnäytetyöhön, tutkimus tapahtuu lomakkeella, jolla tehdään kysely 7. lk ja 8.lkn nuorille. Kysely on suoritettu 31.10.09 mennessä.

Esitys

Myönnetään

Päätös

Myönnettiin

<i>Allekirjoitus - Underskrift</i>	<i>Oikaisuvaatimusohje - Anvisning för rättelseyrkande</i>
Pirkko Käräjämäki	Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen alla mainitulle viranomaiselle 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista:
<i>Tiedoksi - Till kännedom</i>	<i>Den som är missnöjd med detta beslut kan inom 14 dagar från delfäendet av beslutet framställa ett skriftligt rättelseyrkande till:</i>
Ao: set Finne, Hytönen	Opetuslautakunnan suomenkielinen osasto Vaasanpuistikko 16 65100 Vaasa
<i>Otteen todistaa oikeaksi - Utdragsbestyrkande</i>	

Kyselyä käytetään anonyymisti ja luottamuksellisesti opinnäytetyössämme, joka koskee ennaltaehkäisevää päihdevalistusta sekä Päihdevalistusdraamarataa ja sen vaikuttavuutta. Vastaa kysymyksiin mahdollisimman totuudenmukaisesti. Kyselyyn vastataan nimettömästi, joten henkilöllisyytesi ei tule esiin missään vaiheessa. Rastita mielestäsi sopivin vastausvaihtoehto.

Setlementti Vestiksen Päihdevalistusdraamarata järjestettiin Länsimetsän koululla lokakuussa 2007. Draamarata piti sisällään Marikan ja Jennan tarinan päihteiden kokeilusta ja sen seurauksista. Jos et ole osallistunut päihdevalistusdraamarataan vastaa osioihin A ja C. Päihdevalistusdraamarataan osallistuneet vastaavat kaikkiin kyselyn osioihin (A,B,C).

A-OSIO

1. Sukupuoli?
 - € Tyttö.
 - € Poika.

2. Oletko kokeillut päihteiden käyttöä? (alkoholia, tupakkaa tai huumeita)
 - € Kyllä.
 - € En.

3. Tupakoitko?
 - € Kyllä.
 - € En.
 - € En tupakoi, mutta olen kokeillut.

4. Käytätkö alkoholia?
 - € En koskaan.
 - € Olen kerran kokeillut.

LIITE 5

- € Käytän harvemmin kuin kerran kuukaudessa.
- € Käytän noin kerran kuukaudessa.
- € Käytän noin kerran viikossa.
- € Käytän useammin kuin kerran viikossa.

5. Oletko käyttänyt/ kokeillut jotain muuta päihdettä kuin alkoholia tai tupakkaa?

- € En ole.
- € Kyllä olen, mitä?

6. Jos olet käyttänyt/ kokeillut päihteitä, missä? (Rastita yksi tai useampi vaihtoehto)

- € Yksin kotona.
- € Kotona vanhempien läsnä ollessa.
- € Kaverin luona.
- € Nuorisotiloissa.
- € Bileissä.
- € Kaupungilla.
- € Koulussa.
- € Jossain muualla, missä?

7. Miten suhtaudut päihteitä ja niiden käyttöä kohtaan?

- € Erittäin myönteisesti.
- € Melko myönteisesti.
- € Neutraalisti/ei myönteisesti eikä kielteisesti.

LIITE 5

- € Melko kielteisesti.
- € Erittäin kielteisesti.
- € En osaa sanoa.

B-OSIO

8. Muistan Päihdevalistusdraamaradan?

- € Erittäin hyvin.
- € Melko hyvin.
- € Melko huonosti.
- € Erittäin huonosti.
- € En muista päihdevalistusdraamarataa.

9. Mitkä paikat/asiat jäivät Päihdevalistusdraamaradasta parhaiten mieleesi?

Valitse kolme mieleenpainuvinta paikkaa/asiaa ja numeroi ne järjestykseen 1= mieleenpainuvin, 2= toiseksi mieleenpainuvin ja 3= kolmanneksi mieleenpainuvin.

- Äidit kaupan pihalla. _____
- Tupakkahuone. _____
- Kotibilehuone. _____
- Huumebileet. _____
- Poliisin kuulustelu. _____
- Huumekiristysfilmi. _____
- Terveystenhoitajan huone. _____
- Marikan huumekekeilu. _____
- Hautajaiset. _____
- Palaute- /purkuhuone. _____
- Muu asia, mikä? _____
- _____
- _____
- _____

10. Kenen kanssa olet keskustellut Päihdevalistusdraamaradasta? (Rastita yksi tai useampi vaihtoehto)

- € En kenenkään.

- € Vanhempien kanssa.
 - € Kavereiden kanssa.
 - € Opettajan kanssa.
 - € Jonkun muun kanssa, kenen? -
-

11. Onko päihdevalistusdraamarata vaikuttanut omaan suhtautumiseesi päihteiden käyttöön liittyen?

- € Kyllä.
- € Ei.
- € En osaa sanoa.

12. Jos päihdevalistusdraamarata on muuttanut suhtautumistasi päihteisiin liittyen, miten?

13. Minkä ikäisenä kokisit päihdevalistusdraamaradan hyödylliseksi?

- € 4 -luokkalaisena tai nuorempana.
- € 5 -luokkalaisena.
- € 6 -luokkalaisena.
- € 7 -luokkalaisena.
- € 8 -luokkalaisena tai vanhempana.

14. Päihdevalistusdraamarata oli hyvä, koska

15. Päihdevalistusdraamarata oli huono, koska

C-OSIO

16. Koetko, että olet saanut päihdevalistusta?

- € Kyllä.
- € Kyllä, mutta en tarpeeksi.
- € En.

17. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, mistä olet päihdevalistusta mielestäsi saanut? (Rastita yksi tai useampi vaihtoehto)

- € Päihdevalistusdraamaradasta.
- € Oppitunnilta.
- € Terveystieteiden opettajalta.
- € Vanhemmiltani.
- € Kavereilta.
- € Mediasta (internetistä, lehdistä ym.).
- € Jostain muualta, mistä?

18. Jos sinulla tai kaverillasi olisi kysymyksiä tai ongelmia liittyen päihteisiin, kenen puoleen kääntyisit? Valitse kolme vaihtoehtoa.

- € Vanhempien.
- € Opettajan, rehtorin tai koulun henkilökunnan.
- € Terveystieteiden opettajan.
- € Kuraattorin.
- € Kavereiden.
- € Nuorisiohjaajan.
- € Seurakunnan työntekijän.
- € Auttavan puhelimen.

- € Median (internet, TV ym.).
 - € Lääkärin/terveyskeskuksen.
 - € Jonkun muun puoleen, kenen? -
-

19. Päähteistä esitettävä tieto on ollut? (Rastita yksi tai useampi vaihtoehto)

- € Monipuolista.
 - € Yksipuolista.
 - € Mielenkiintoista.
 - € Tylsää.
 - € Asiallista.
 - € Asiatonta.
 - € Opettavaista.
 - € En ole oppinut mitään.
 - € Tarpeellista.
 - € Turhaa.
 - € Muuta, millaista?
-
-
-

20. Millaisesta päihdevalistusmuodosta kokisit olevan hyötyä? (Rastita yksi tai useampi vaihtoehto)

- € Oppitunnit.
 - € Keskustelut.
 - € Esitteet.
 - € Media (internet, TV ym.).
 - € Päihdevalistusdraama.
 - € Muusta, millaisesta?
-

21. Minkä ikäisenä päihdevalistus olisi hyvä aloittaa?

- € Alakouluikäisenä.
- € Yläkouluikäisenä.
- € Lukio- tai ammattikouluikäisenä.
- € En osaa sanoa.

Haastattelurunko

9.2.2009

1. Mistä idea päihdevalistusdraamarataan on lähtenyt? Ketkä ovat vaikuttaneet taustalla?
2. Kuinka monta vuotta hanketta on toteutettu? Jatkosuunnitelmat?
3. Ketä yhteistyökumppaneita Setlementti Vestiksellä on päihdevalistusdraamarata- projektissa ollut?
4. Millaista palautetta draamaradasta on vuosien varrella saatu? Keneltä palautetta on pääasiallisesti tullut? Miten vanhemmat ovat suhtautuneet projektiin?
5. Millaisia tavoitteita Setlementti Vestiksellä on ollut draamarata projektiin liittyen?
6. Onko vuosien varrella tapahtunut kehitystä projektin toteutuksessa?
7. Mitkä ovat olleet suurimmat haasteet projektin aikana?
8. Onko Setlementti Vestiksellä jonkinlaista tietoa draamaradan vaikuttavuudesta nuoriin?